

המוסד לביטוח לאומי

מינהל המחקר והתכנון והאגף לפיתוח שירותים

שכן טוב

ד"ר אברהם כרמלי

אמיר פלק

שרון פקמן

מפעלים מיוחדים 143

ירושלים, אב התש"ע, יולי 2010

www.btl.gov.il

תמצית

התכנית "שכן טוב" נועדה לסייע למשפחות במודיעין עילית המתקשות במגוון תחומים של תפקוד יום-יומי, כגון תפקוד הורי (עד כדי הזנחה והתעללות נפשית ופיזית בילדים), ניהול משק הבית וניהול תקציב המשפחה וכן בקשר ובשיתוף הפעולה בין בני הזוג ובהשתלבות בקהילה. המשפחות האלה מאופיינות בקשיי תפקוד קלים עד בינוניים, אך אינן לוקות בהפרעות נפשיות קשות.

במודיעין עילית אובחנו כ-300 משפחות כמשפחות המתקשות בתפקוד היום-יומי. רוב המשפחות מנותקות ממשפחות המוצא שלהן – קצתן משפחות של חוזרים בתשובה וקצתן משפחות שהקשר עם המשפחה הגרעינית הוא רופף עקב המרחק הפיזי ביניהן ו/או הקשיים הרבים שבהם נתונות שתי המשפחות. התכנית נועדה לשבור את הבידוד שבו נמצאות משפחות אלה (משפחות מגובות) בסיוען של משפחות אומנות (משפחות מגובות). בתכנית השתתפו 21 משפחות מגובות שנמכרו על ידי 21 משפחות מגבות.

לתכנית הוגדרו שתי מטרות-על:

- שיפור התפקוד היום-יומי של המשפחות המגובות;
- צירוף המשפחות המגובות למעגל החברתי-קהילתי בתהליך שבו המשפחות מתקבלות לקהילה ומחזקות את קשריהן החברתיים ואת שייכותן לקהילה.

התכנית החלה בחודש נובמבר 2004 והסתיימה בחודש דצמבר 2008.

עיקר תהליך העבודה התרחש במפגשים בין האימהות לבין עצמן ובין האבות לבין עצמם. נקבע כי תדירות המפגשים תהיה פעמיים בשבוע למשך שעתיים, בשנה הראשונה, ופעם בשבוע למשך שלוש שעות בשנה השנייה. נוסף על כך, התקיימו סדנאות, ימי נופש והדרכות קבוצתיות. למשפחות המגבות ניתן ליווי מקצועי צמוד לעבודתן עם המשפחות המגובות.

בסיום התכנית היו אמורות המשפחות המגובות להגיע לרמת תפקוד משביעת רצון ללא תמיכה רבה מבחוץ.

ממצאי ההערכה מראים כי:

- מרבית המשפחות המגובות הפיקו תועלת מהקשר שלהן עם המשפחות המגבות בכל התחומים שצוינו לעיל.
- ניתן לחלק את 21 המשפחות שהשתתפו בתכנית לשלוש קבוצות, על פי מידת השיפור שחל בתפקודן בעקבות התכנית:
- 11 משפחות שהשתלבו כמשפחות נורמטיביות בקהילה, קצתן אף כמשפחות המתפקדות ברמה גבוהה.
- חמש משפחות שהתקדמו בעקבות התכנית, אך עדיין הן מתקשות בתפקודן וזקוקות לליווי.

- חמש משפחות שהתקשו מאוד בתפקודן, ולמעשה מסיבות שונות לא נתרמו מהתכנית. בארבע מהן, אחד מבני הזוג לוקה בבעיות נפשיות.
- לרוב, עצם הקשר החברתי בין המשפחות משפר את איכות החיים של בני המשפחה המגובה.
- המשפחות המגבות סייעו בעצה, בעידוד, במתן דוגמה אישית ובגישור עם גורמים בקהילה. עם זאת, המשפחות המגובות הפיקו תועלת גם מסיוען של המשפחות המגבות בעבודות בבית, בטיפול בילדים ובהתמודדות מול הרשויות.
- כל התחומים שצוינו לעיל (תפקוד האם ותפקוד האב, יחסי בני הזוג, הטיפול בילדים וכו') שלובים זה בזה, ושיפור באחד מהם השפיע על התחומים האחרים.
- על פי דיווחי המשפחות המגבות והמשפחות המגובות הסדנאות הועילו מאוד.
- משפחות רבות לא הטמיעו לחלוטין את דפוסי ההתנהגות החדשים, ולעיתים הן התנהגו לפי הדפוסים הישנים.
- לעיתים קרובות פיתחו המשפחות המגובות (במיוחד האימהות) תלות במשפחות המגבות ולא הצליחו לתפקד באופן עצמאי.
- בכמה מקרים הייתה אי-התאמה בין המשפחות המגבות למשפחות המגובות שמקורה בעיקר בהבדלים באורח חייהן או בזרם הדתי שהן משתייכות אליו.

חברי ועדת ההיגוי

אשת רב העיר, מודיעין עילית	הרבנית קסלר
מנהלת מחלקת הרווחה, עיריית מודיעין עילית	גבי מיקי מילר
מנהלת שירות פרט ומשפחה, משרד הרווחה והשירותים החברתיים	גבי יעל הרמל
מנהלת הקרן למפעלים מיוחדים, המוסד לביטוח לאומי	גבי שרית מוראי
מפקחת מחוזית שירות פרט ומשפחה, משרד הרווחה והשירותים החברתיים	גבי לינדה דגן
מפקחת ארצית שירות פרט ומשפחה, משרד הרווחה והשירותים החברתיים	גבי רחל אגמון
רכזת תוכניות בקרן למפעלים מיוחדים, המוסד לביטוח לאומי	גבי דבורה-חיה יוסף
רכזת התוכנית – עו"ס, מחלקת הרווחה, עיריית מודיעין עילית	גבי שרון פקמן
רכזת התוכנית – רכזת מתנדבים, מחלקת הרווחה, עיריית מודיעין עילית	גבי יהודית לב
עו"ס מחלקת הרווחה, עיריית מודיעין עילית	גבי לבנת לבנשטיין
מדר"צ מחלקת רווחה, עיריית מודיעין עילית	גבי אפרת רחמן
מחלקת הרווחה, עיריית מודיעין עילית	גבי נעמי קרמר
מבצע המחקר, פילת (ישראל) בע"מ	ד"ר אברהם כרמלי

פתח דבר

הקרן למפעלים מיוחדים במוסד לביטוח לאומי שמחה להגיש דוח מחקרי המסכם את פיתוח התוכנית "שכן טוב" בישוב מודיעין עילית. מחלקת הרווחה בישוב הגישה את התוכנית לקרן, ומשרד הרווחה מממן אותה.

התוכנית, שפעלה בין השנים 2005 ל-2008, מהווה פיתוח והרחבה של התוכנית "אימהות למען אימהות" שפעלה בסיוע הקרן בעיריית בני ברק לפני כ-10 שנים.

בתוכנית הנוכחית השתתפו 21 זוגות הורים לילדים בגיל הרך, המתקשים בתפקוד ההורי ובתפקוד היום-יום, שאינם צורכים שירותי רווחה ושאננם משולבים בקהילה.

כל זוג הורים כזה (משפחה מגובה) זכה לסיוע של זוג מסייע (משפחה מגבה) שקיבל תשלום עבור כך. הסיוע התבצע באמצעות מפגשים קבועים בין בני הזוג – הנשים בנפרד והגברים בנפרד – וכן מפגשים משפחתיים מורחבים.

המשפחות המגבות חילקו מניסיון בטיפול בילדים, במיצוי זכויות, בצריכת שירותים ובבניית מערך זוגי. בנוסף, הן השתתפו בסדנאות קבוצתיות ובהדרכה.

המפגשים נמשכו באינטנסיביות למשך כשנתיים.

מרבית המשפחות המגובות (75%) הפיקו תועלת רבה מהקשר שלהן עם המשפחות המגבות. התחומים שבהם חל שיפור כללו תפקוד ההורי ובמיוחד איכות חיי הזוגות וילדיהם. במשפחות בהן לא חל שיפור, אחד מבני הזוג או שניהם סבלו מפגיעה נפשית.

גב' מיקי מילר וצוותה ממחלקת הרווחה במועצה המקומית מודיעין עילית יזמו והובילו את התוכנית, שזכתה לתמיכה קהילתית רחבה ולסיוע מצד המנהיגות הרוחנית והמנהיגות המקומית.

ברצוננו להודות לצוותים המקומיים ולנציגי משרד הרווחה על תרומתם הרבה לפיתוח התוכנית. תודה מיוחדת למשפחות המשתתפות.

תודה לגב' דבורה-חיה יוסף שליוותה את פיתוח התוכנית מטעם הקרן למפעלים מיוחדים.

תודתנו גם לד"ר אברהם כרמלי וצוותו, שביצעו את מחקר הערכה לתוכנית בבני ברק וכן ליוו בהערכה מחקרית את התוכנית במודיעין עילית. אנו מודים לד"ר כרמלי על התגייסותו ותרומתו האישית והמקצועית.

התוכנית מהווה מודל שמותאם תרבותית לחברה החרדית של ההתערבות בקרב משפחות מודרות עם ילדים בגיל הרך.

אנו מקווים שפרסום דוח זה יתרום להפצת התוכנית בישובים וקהילות נוספים.

שרית בייץ-מוראי
מנהלת הקרן למפעלים מיוחדים

תוכן עניינים

עמוד

1	מתכונת התכנית
6	מעריך המחקר
9	ממצאים
9	סיכום מצב המשפחות
11	קשר בין המשפחות
13	תפקוד האם
14	תפקוד האב
16	בני הזוג
18	הטיפול בילדים
20	שילוב חברתי
21	שימוש במשאבי קהילה
23	סיכום ממצאים
24	מסקנות ולקחים
27	נספחים
29	נספח 1 : שכן טוב – מודל העבודה
33	נספח 2 : שאלון משוב למשפחות המגובות
39	נספח 3 : שאלון משוב למשפחות המגובות
43	נספח 4 : ריכוז תשובות המשפחות המגובות והמגובות : לפי נושאים

מתכונת התכנית

כללי

התכנית "שכן טוב" נועדה לסייע למשפחות במודיעין עילית המתקשות בתפקוד היום-יומי. במודיעין עילית מתגוררות כ-300 משפחות שאובחנו כמתקשות בתפקוד ההורי עד כדי הזנחת הילדים והתעללות נפשית ופיזית בהם. רוב המשפחות מנותקות ממשפחות המוצא שלהן – קצתן משפחות של חוזרים בתשובה וקצתן משפחות שלהן קשר רופף עם המשפחה הגרעינית עקב המרחק הפיזי ביניהן ו/או הקשיים הרבים שבהם נתונות שתי המשפחות.

התכנית נועדה לשבור את הבידוד שבו נמצאות המשפחות האלה (משפחות מגובות) בסיוען של משפחות אומנות (משפחות מגובות) המקבלות ליווי מקצועי צמוד לעבודתן עם המשפחות המגובות.

מטרות התכנית

לתכנית הוגדרו שתי מטרות-על:

- צירוף משפחות ממודרות למעגל חברתי-קהילתי בתהליך שבו המשפחות מתקבלות בקהילה, מחזקות את קשריהן החברתיים ואת שייכותן לקהילה;
- שיפור התפקוד וההערכה העצמית של המשפחות המאופיינות בקשיי תפקוד קלים עד בינוניים. המשפחה המגבה מלווה תהליך שנועד להביא לשינוי של ממש בתפקוד המשפחה המגובה, עד כדי תפקוד נורמטיבי.

על פי מטרות-העל האלה, הוגדרו כמה מטרות בתחומים ספציפיים:

1. שיפור בתפקוד האם – ביצוע וארגון יעיל יותר של עבודות הבית; העלאת הביטחון והדימוי העצמי; הרחבת תחומי הפעילות.
2. שיפור תפקוד האב – התמדה בשוק העבודה; סיוע לאם בעבודות הבית; העלאת הביטחון והדימוי העצמיים.
3. שיפור ביחסים בין בני הזוג – תקשורת טובה יותר בין בני הזוג; השכנת שלום בית; יצירת אקלים של שיתוף פעולה והגברת האמפטיה, האהדה והחיבה.
4. שיפור התפקוד ההורי – העלאת הביטחון העצמי בכישורי ההורות; בניית תקשורת יעילה ויחסים טובים יותר עם הילדים; הימנעות מאלימות כלפי הילדים; החדרת המודעות לצורך להעסיק את הילדים ולטפח אותם; שיפור התקשורת עם מוסדות החינוך.
5. שילוב חברתי של המשפחה בקהילה – יצירה של תחושת שייכות לקהילה; בניית קשר חברי עם השכנים או עם אנשים אחרים בקהילה; שיפור תדמית המשפחה בעיני הקהילה.
6. שיפור היכולת של המשפחה לנצל משאבים בקהילה – השתתפות בפעילויות קהילתיות; פנייה לשירותים קהילתיים או עירוניים לשם סיוע; מודעות לזכויות מול מוסדות המדינה.

המשתתפים בתכנית

בתכנית השתתפו 21 משפחות מגובות שנתמכו על ידי 21 משפחות מגבות. מבין 21 המשפחות, 18 סיימו את התכנית. שתי משפחות פרשו מן התכנית לפני סיומה בשל נסיעה לחו"ל או בשל העתקת מקום המגורים של המשפחה המגובה. משפחה מגובה נוספת פרשה מהתכנית כיוון שלא נוצר קשר טוב בינה לבין המשפחה המגבה.

ארבע משפחות החלו את התכנית כבר בסוף שנת 2005 (חודשים נובמבר – דצמבר), 12 משפחות הצטרפו לתכנית במהלך שנת 2006, וחמש משפחות הצטרפו אליה בשנת 2007.

בתכנית השתתפו שמונה משפחות של עולים חדשים ו-15 משפחות של בעלי תשובה (שתי משפחות היו גם עולים חדשים וגם בעלי תשובה).

התכנית נועדה למשפחות המאופיינות באחד או יותר מבין המאפיינים האלה:

1. הן אינן מספקות את הצרכים הפיזיים ו/או הנפשיים של הילדים – הזנחת לבושם, שליחתם לבי"ס ולגן ללא אוכל, אפשר לילדים לשוטט אחרי הצהריים.
2. קיימות בעיות תקשורת בין ההורים לבין הילדים ובינם לבין עצמם.
3. הן אינן נעזרות בשירותי הקהילה ואין מעקב חיסונים ומעקב "טיפת חלב". הילדים אינם מבקרים באופן סדיר במוסדות החינוך.
4. אין להן תמיכה פורמאלית או תמיכה בלתי פורמאלית.
5. הן מבודדות וחשדניות כלפי מחלקת הרווחה וגורמי הממסד בקהילה.

בתחילת התכנית גובשה תפיסה של המשפחה ה"אידיאלית", בעלת הפוטנציאל הגבוה ביותר לשיפור. בהתאם לכך, ניסו הצוות המלווה לבחור משפחות שמאפייניהן הם אלה:

1. ללא חולי נפשי או פיזי של ממש.
2. למשפחה ילדים עד גיל 12, ועדיפה משפחה שגיל ילדה הבכור אינו עולה על תשע או עשר.
3. למשפחה קשיים בתפקוד ההורי, בתפקוד הזוגי, בתפקוד החברתי ו/או הכלכלי, הידועים לקהילה.
4. למשפחה מוטיבציה וכוחות לשנות את מצבה.
5. השינוי המצופה ניתן למדידה, וניתן לחלק את ההתקדמות לשלבים.

המשפחות המגבות היו משפחות מוכרות בקהילה, בעלות מעמד חברתי מבוסס וללא קשיי תפקוד. היה ניסיון להתאים בין המשפחה המגבה ובין המשפחה המגובה במאפיינים המשפחתיים ובסגנון החיים. במידת האפשר צוותו המשפחות כך שגילם של בני הזוג המגבים יהיה גבוה מגילם של בני הזוג המגובים.

המשפחות המגבות נבחרו לאחר תהליך מיון והכשרה מקדימה.

תיאור התכנית

התכנית החלה בחודש נובמבר 2004 והסתיימה בחודש דצמבר 2008. עיקר העבודה נעשתה במסגרת מפגשים בין האימהות לבין עצמן ובין האבות לבין עצמם.

תדירות הקשר נקבעה לשני מפגשים שבועיים של שעתיים כל אחד, בשנה הראשונה, ומפגש שבועי אחד של שלוש שעות בשנה השנייה. על השתתפותן בתכנית קיבלו המשפחות המגבות תשלום על פי תעריף לשעה.

בפועל, המתכונת הייתה גמישה והשתנתה בהתאם לצורכי המשפחות המשתתפות בתכנית ולאופי הקשר שהתפתח ביניהן. כמו-כן, התקיימו מפגשים משפחתיים לא פורמאליים, שנועדו לשמש כ"מודלינג" תפקודי בעבור המשפחה המטופלת, כמו אירוח לסעודת שבת ומשחק משותף בגינה.

נוסף על כך, התקיימו סדנאות, ימי נופש והדרכות קבוצתיות, כמפורט להלן:

- יום העצמה בקיבוץ חפץ חיים: המשפחות המגבות השתתפו ביום העצמה שנערך בקיבוץ חפץ חיים. היום כלל הרצאות בנושאים כגון מודעות עצמית, כלים בהבנת שפת הגוף ואינטליגנציה רגשית.
- הדרכות קבוצתיות: המשפחות המגבות השתתפו בסדרה של הדרכות קבוצתיות במהלך התכנית. לעיתים נערכו ההדרכות בנפרד לנשים ולגברים.
- סדנה ביישוב ניר-עציון: המשפחות המגובות והמגבות השתתפו יחד בסדנה בתנאי נופש, אשר כללה ארבעה ימי הרצאות וסדנאות בנושאים, כגון ניהול כעסים, חינוך ילדים וזוגיות. בסדנה השתתפו כ-18 זוגות מהתכנית, רובם מקרב המשפחות המגובות. נוסף על כך, השתתפו האימהות המגובות בסדנה להכשרת נשים.

הרציונאל של התכנית

בניגוד לתכניות קודמות שהופעלו באוכלוסייה החרדית (כגון תכנית "אימהות למען אימהות" בבני ברק), ואשר התמקדו בחניכה ובסיוע לאימהות, התמקדה התכנית הזו במשפחה כולה. הסיבות לכך היו אלה:

- ההנחה היא כי שיפור בתפקודו של אחד מבני המשפחה מזרז את התקדמותם של בני המשפחה האחרים.
- כיוון שבתכניות הקודמות היה לאבות תפקיד פאסיבי, הם לא סייעו לתהליך החניכה, ולעיתים אף חיבלו בו. לעומת זאת, בתכנית הזו ניתן לאבות תפקיד מרכזי, מתוך השאיפה לגייס אותם להצלחת המשפחה.

המפגשים בין המשפחות והפעילויות האחרות הכלולות בתכנית נועדו לסייע בהשגת יעדיו בדרכים האלה:

1. יצירת קשר של אמון בין המשפחה המגבה למשפחה המגובה כבסיס לעבודה המשותפת – עצם הקשר בין שתי המשפחות מעניק למשפחה המגובה תמיכה חברתית, ומקנה לה את התחושה שהיא חלק מהקהילה וכי היא אינה לבד. הקשר נבנה על ידי ביקורים הדדיים, אירוח לשבת, עזרה בתקופות של קושי משמח (כגון לידת ילד) או משבר (כגון פיטורין מעבודה או מחלה).

2. יוזמה מצד המשפחה המגבה לשתף את המשפחה המגובה בפעילויות שונות בקהילה, כגון חוגי הנחיית הורים, הרצאות וחוגים לילדים.
3. מתן עידוד והערכה חיובית – לרוב בני המשפחות המגובות סובלים מדימוי עצמי נמוך, ובני המשפחה המגבה יכולים להעניק עידוד, להצביע על כוחות ויכולות הטמונים בהם ולפתחם.
4. מתן הדרכה – בני הזוג המגבה יכולים להדריך את המשפחה המגובה בנושאים קונקרטיים (כגון בישול או עבודות בית), ובנושאים כלליים (כגון תכנון כלכלי או התנהגות כלפי הילדים). בדרך כלל, ההדרכה (בנושאים הקונקרטיים והכלליים כאחד) ניתנת תוך כדי הפעילות היום-יומית ובקשר למקרים ספציפיים.
5. סיוע בנושאים הקשורים לפרנסת המשפחה – עזרה במציאת מקום עבודה, פנייה לארגוני צדקה ולשירותים קהילתיים בעבור המשפחה המגובה והדרכה לגבי כלכלה נבונה.
6. תיווך בין המשפחה לבין מוסדות שונים – המשפחה המגבה יכולה להקל את הקשר עם מוסדות חינוך, לסייע בפנייה לטיפולים פרא-רפואיים ולדאוג לעזרה לילדים.
7. מתן דוגמה אישית – בני הזוג המגבה יכולים לתת דוגמה אישית על ידי הפגנת יחסים תקינים במשפחה, על ידי ניהול נכון של משק הבית וכד'. לשם כך, עליהם לעשות פעילויות משותפות עם המשפחה המגובה (למשל אירוח לסעודות שבת ופעילויות משותפות עם הילדים), שבהן יוכלו להמחיש את האופן שבו הם פועלים. דוגמה אישית יכולה להינתן בדרכים נוספות, למשל באמצעות סיפורים הממחישים כיצד בני הזוג המגבה התמודדו עם קשיים. עם זאת, למרות חשיבותה של הדוגמה האישית בתהליך, בני הזוג המגבה צריכים להימנע מהפגנה מוגזמת של עליונותם.
8. הפעילויות הקבוצתיות בקרב המשפחות המגובות והמגובות מועילות בכמה היבטים:
 - התכנים המועברים בסדנה משפרים את תפקודם של בני הזוג המגובים.
 - הסדנאות מגבשות את המשפחות המשתתפות בתכנית, ממחישות לבני הזוג המגובים שישן משפחות נוספות במצבן ומראות להם שהקהילה דואגת לרווחתם.
 - הפעילויות וההדרכות הקבוצתיות של המשפחות המגובות מעצימות אותן באופן אישי, מגבשות אותן ומגבירות את המוטיבציה שלהן.

במהלך התכנית, פיתח צוות העובדים הסוציאליים שליווה את התכנית, בהנחיית החוקר הראשי, מודל עבודה (ראו נספח 1). יש לראות את המודל כ"מודל אידיאלי" שנבנה על בסיס הניסיון שהצטבר במהלך התכנית. על פי המודל, התכנית מתחלקת לשלושה שלבים עיקריים.

שלב 1

חצי השנה עד השנה הראשונה מוקדשות ליצירת אמון וקשר הדדיים – הבסיס לעבודה המשותפת הוא קשר חזק שמבוסס על אמון, ולכן הוצבה מטרה זו כמטרה המרכזית לחודשים הראשונים של התהליך. עם זאת, חשיבותה של מטרה זו נשמרת לכל אורך התכנית.

שלב 2

תקופת הביניים מוקדשת להשגת כל המטרות המתוארות לעיל – השתלבות חברתית בקהילה, שיפור במישור האישי והזוגי וכו'. בתקופה זו הקשר בין המשפחה המגבה ובין המשפחה המגובה מתבסס עוד יותר.

שלב 3

חצי השנה האחרונה מוקדשת לשמירת ההישגים ולהכנה המשפחה לקראת הפרידה – המטרה בתקופה זו היא העמדת המשפחה המגובה "על הרגליים", כדי שתוכל לתפקד גם ללא עזרת המשפחה המגבה. אף על פי שהובהר למשפחות המגבות ולמשפחות המגובות שכדאי שישמרו על קשר גם לאחר סיום התכנית, הכוונה היא לקשר הדוק פחות.

למעשה, התכנית מתבססת על שילוב של גורם פרא-מקצועי (המשפחות המגבות) בתהליך חניכה וסיוע למשפחות במצוקה. ניצול משאב זה, אם תוכח יעילותו, עשוי להוזיל את עלויות הטיפול במשפחות הנזקקות לסיוע.

מעריך המחקר

התכנית "שכן טוב" לוותה במחקר הערכה בכל שלביו.

מטרות המחקר

למחקר הערכה זה חמש מטרות עיקריות:

1. לסייע בהגדרה אופרטיבית של יעדי התכנית

אחד המאפיינים של תכנית חברתית חדשנית הוא שבמהלך הפעלתה מתחדדות ומתבהרות מטרותיה. מחקר ההערכה יכול למלא תפקיד חשוב בגיבוש המטרות שהוצבו על ידי מציעי התכנית ובניסוח הגדרות אופרטיביות של המטרות ובתיאום עמם.

2. לספק היזון חוזר במהלך ההפעלה הניסיונית

מחקר ההערכה ילווה את התכנית בכל שלביה ויספק במהלכה היזון חוזר באמצעות דוחות ביניים ודיווחים בעל פה בפני ועדת ההיגוי.

3. לזהות נקודות חוזק וחולשה בהקמה ובהפעלה של התכנית ולהציע רעיונות לשיפור

נוסף על כך, כדי להעריך את תוצאות התכנית – המידה שבה השיגה התכנית את יעדיה – יתמקד המחקר בהערכת אופן יישומה (implementation). לשם כך, יתאר המחקר בפירוט את אופן יישומה של התכנית על כל שלביה, יערוך השוואות בין אופן היישום בפועל לבין התכנון המקורי, יצביע על כשליה (אם ישנן כאלה), ובמידת הצורך יציע דרכי יישום חלופיות לתכנית. הדיווחים שיימסרו על ידינו במהלך התכנית ידגישו את נקודות החוזק והחולשה של התכנית בשלביה השונים, ויציעו רעיונות לשיפור.

4. להעריך באיזו מידה השיגה התכנית את מטרותיה בשיפור השירותים לאוכלוסייה

המחקר יעריך את המידה שבה השיגה התכנית את המטרות, כפי שיוגדרו בצורה אופרטיבית.

5. לסייע בהפצת התכנית ובהטמעתה

ממצאי ההערכה יסוכמו בדוח שיופץ ברבים. במידת הצורך, ועל פי בקשת המזמין, יציגו החוקרים את ממצאי המחקר בפני פורומים רלוונטיים.

נוסף על המטרות הכלליות האלה, הוגדרו לתכנית עוד כמה מטרות ייחודיות:

1. לתעד את התכנית לכל אורכה;
2. לבחון את דפוסי הקשרים שנוצרו בין המשפחות המגבות לבין המשפחות המגובות ואת מהות העזרה שניתנה להן;
3. לאפיין את יחסם של בני הזוג לתכנית ואת מידת מעורבותם בה;
4. לבחון את שביעות הרצון של המשפחות המגובות ושל המשפחות המגבות מן התכנית ובאיזו מידה לדעתן היא השיגה את מטרותיה;
5. להעריך כיצד השתנו דפוסי ההתנהגות של המשפחות המגובות בעקבות התכנית;

6. לאפיין קשיים שעלו במהלך התכנית ופגמו בהצלחתה ;
7. לבחון את האפקטיביות של התכנית, לעומת תכניות קודמות בעלות מטרות דומות, כגון תכנית "אימהות למען אימהות" בבני ברק.

הנחקרים, כלי המחקר ושיטת איסוף הנתונים

ממצאי המחקר המוצגים בדוח זה מבוססים על שלושה מקורות מידע:

- המשפחות המגבות
- המשפחות המגובות
- הצוות המקצועי מטעם עיריית מודיעין עלית שליווה את התכנית

המשפחות המגבות והמשפחות המגובות התבקשו לדווח על המתרחש בתכנית באמצעות שני שאלונים פתוחים המיועדים לכל אחד מסוגי המשפחות (ראו נספחים 2 ו-3). בשאלונים הללו התבקשה כל משפחה – אם ואב בנפרד – להתייחס לשבעה נושאים:

1. מהות הקשר בין המשפחות ותדירותו
2. תפקוד האם
3. תפקוד האב
4. היחסים בין בני הזוג
5. הטיפול בילדים
6. שילוב חברתי
7. צריכת משאבים בקהילה

כל אחת מן המשפחות (המגבות והמגובות) התבקשה לתאר, במלל חופשי, את דפוסי השינוי וההתפתחות שחלו אצל המשפחה המגובה לאורך זמן בכל אחד מן הנושאים הללו.

לפיכך, בני המשפחה המגובה דיווחו על מצבם שלהם. למשל, האם המגובה דיווחה על תפקודה ועל השינויים שחלו בתפקודה במהלך התכנית או על אופן טיפולה בילדיה ועל השינויים שחלו בתחום זה. לעומת זאת, המשפחה המגובה דיווחה כיצד לדעתה בני המשפחה המגובה מתפקדים ואילו שינויים חלו במשפחה בכל אחד מן התחומים הללו.

השאלונים נבנו על בסיס מידע שהתקבל בקבוצות מיקוד שהתקיימו עם המשפחות. התקיימו שתי קבוצות מיקוד עם המשפחות המגבות – קבוצת מיקוד אחת בהשתתפות האבות המגבים ופגישה נוספת בהשתתפות האימהות המגבות. כמו-כן, אף על פי שהיו אמורות להתקיים פגישות מקבילות גם עם המשפחות המגובות הוחלט שלא לקיימן בשל חוסר נכונותן להיחשף בפני החוקרים.

גם במילוי השאלונים התעוררו קשיים מצד המשפחות המגובות. לפיכך, הוחלט שהשאלונים של כל המשפחות, מגבות ומגובות, ימולאו בתיווכו של הצוות המקצועי מטעם העירייה שליווה את

התכנית, במסגרת המפגשים השוטפים שהתקיימו עם המשפחות. ייתכן שאילוצים מתודולוגיים אלה פגמו במידת-מה באמינות הנתונים שהתקבלו מן המשפחות המגובות.

נערכו ניתוחי תוכן לנתונים שנאספו באמצעות השאלונים הללו, והממצאים המוצגים בהמשך מבוססים עליהם. בנספח 4 מוצגות התשובות הגולמיות של כל המשפחות המשתתפות בתכנית. כמו-כן, הממצאים מן השאלונים הללו כלולים בדוח ממצאים שאסף הצוות המקצועי.

ממצאים

סיכום מצב המשפחות

על פי הנתונים שנאספו במהלך התכנית, נראה שחל שיפור של ממש בתפקודן של המשפחות המגובות. לפי התרשמות הצוות המקצועי שליווה את התכנית, ניתן לחלק את 21 המשפחות שהשתתפו בתכנית לשלוש קבוצות, על פי מידת השיפור שחל בתפקודן בעקבות התכנית:

1. 11 משפחות שהשתלבו כמשפחות נורמטיביות בקהילה, קצתן משפחות המתפקדות ברמה גבוהה ואף גבוהה מאוד.

2. חמש משפחות שתפקודן השתפר בעקבות התכנית, אך בשל קשיים עדיין זקוקות לליווי.

3. חמש משפחות המתקשות מאוד בתפקודן ושמיסבות שונות התכנית לא תרמה להן תרומה של ממש. בארבע מבין חמש המשפחות האלה, אחד מבני הזוג לוקה בבעיות נפשיות.

להלן תיאור קצר של מצבן של המשפחות בסיום התכנית, לפי הסיווג שלעיל:

א. משפחות שרמת התפקוד שלהן בקהילה נחשבת כיום לנורמטיבית ומעלה, קצתן ברמת תפקוד גבוהה ואף גבוהה מאוד:

1. משפחת עולים מדרום אמריקה, בעלי תשובה: בני הזוג עובדים בקהילה בעבודות מכניסות, ומצבן מצוין בכל הקשור לטיפול בילדים, לתעסוקה ולדימוי עצמי. האישה השלימה את לימודיה וקיבלה תעודה שמאפשרת לה לעבוד במקצועה.

2. משפחת עולים ממוצא רוסי, בעלי תשובה, שהשתתפו בתכנית מתחילתה: בתחילה היו למשפחה קשיים רבים בתחום הטיפול בילדים. כיום, בני הזוג עובדים ומטפלים היטב בילדים והאישה מפעילה יוזמות חברתיות בקהילה לאחר שהשלימה את לימודיה.

3. ישראלים, בעלי תשובה: התקדמו מאוד, נקלטו בקהילה מבחינה נפשית וזוגית.

4. ישראלים, בעלי תשובה: האישה פתחה גן בבית, הושכן שלום בית והשתפר מאוד הטיפול בילדים.

5. ישראלים, בעלי תשובה: המשפחה מתפקדת היטב, האב מצא מסגרת, והשתפרו מאוד הזוגיות והטיפול בילדים.

6. משפחה ממוצא בוכרי, בעלי תשובה: למשפחה היו בעיות עם החוק, היה משבר במשפחה, הבעל התנהג באלימות והאישה לא עבדה בצורה סדירה ולא תפקדה בבית. כיום, בעקבות הסיוע, הבעל מתפקד כהלכה ולומד ב"כולל", והאישה מצאה עבודה מסודרת. בני הזוג מתפקדים היטב וחל שיפור בזוגיות.

7. משפחה ממוצא רוסי, בעלי תשובה: משפחה שסבלה מבעיות רבות בזוגיות ובטיפול בילדים; האם התנהגה באלימות כלפי ילדיה; כיום, חל שיפור בתפקוד האם וביחסי בני הזוג וכן במצב החינוכי של הילדים.

8. ישראלים, בעלי תשובה: בני הזוג התקדמו מאוד, הם פיתחו מודעות לחינוך הילדים; המשפחה מקבלת הדרכה ממנחת הורים, הפכה לחברותית והשתלבה בקהילה.

9. משפחה של בעלי תשובה: בני הזוג התקדמו מאוד; הילדים לומדים במסגרות לימוד סדירות ונורמטיביות, הקשיים טופלו, האישה השתלבה יותר בקהילה.
10. משפחה ממוצא רוסי, בעלי תשובה: המשפחה הפכה למשפחה נורמטיבית, הילדים בחיידרים טובים, האישה עובדת ומתפקדת היטב בבית. היה משבר חריף בעקבות גילויי אלימות, אבל הוא טופל בעזרת הרבנים והמשפחה המגבה.
11. משפחה ממוצא אמריקאי: יחסי בני הזוג היו קשים, תפקוד ההורים היה לקוי ומצבם של הילדים היה קשה. הם נסעו לארה"ב, וכיום האב עובד ומתפקד והמצב בבית השתפר מאוד.

ב. הרמה השנייה – משפחות שהתקדמו ביחס לנקודת ההתחלה, אך עדיין זקוקות לטיפול:

1. ישראלים, בעלי תשובה: חלה התקדמות בתפקוד האישה בבית, ואולם יש בעיות ביחסי בני הזוג – הבעל לא שיתף פעולה כל כך עם הצוות ולא יצר קשר עם הבעל המגבה.
2. משפחה ממוצא בוכרי, בעלי תשובה: משפחה קשה מאוד שהיו לה בעיות עם רשויות החוק. כיום, האישה בטיפול והושכן שלום בית. האישה מסוגלת יותר לתפקד בכוחות עצמה וללא עזרה. היא ממשיכה בטיפול רגשי.
3. משפחה ישראלית, בעלי תשובה: חלה התקדמות והתייצבות במשפחה. בתחילה היו בעיות קשות בתחום הזוגיות והאם לא תפקדה כלל. כעת, הודות להדרכה הצמודה שניתנת למשפחה, חל שיפור: האב מקבל טיפול נפשי מסודר והאם מתפקדת היטב. גם המשפחה המגבה מומלצת להיות סומכת של המשפחה להמשך טיפול.
4. משפחה ישראלית, בעלי תשובה: למשפחה היו בעיות עם רשויות החוק והאישה סבלה מבעיות נפשיות; התגלע גם משבר משפחתי חמור. כיום, הזוג עובר טיפול זוגי במרכז יה"ל (מרכז להדרכת הורים). את המשפחה מלווים גם עובד סוציאלי וסומכת, ובעקבות זאת התייצב המצב המשפחתי וכן חל שיפור במצבה הנפשי של האישה.
5. משפחה ישראלית: לשני ההורים הפרעות נפשיות. נעשתה עבודה נמרצת מאוד, ושניהם הופנו לרופא ולבטל"א. הבעל עובד במקום תומך. אין התקדמות ברמה ההורית, אבל יש התקדמות מעטה מבחינה כלכלית. האב ממשיך להיות בקשר עם האב המגבה.
6. ברוב המשפחות האלה המשפחה ממשיכה בטיפול אצל גורמים שונים – הרווחה, הקהילה ומרכז יה"ל.

ג. הרמה השלישית – משפחות שלא חלה אצלן התקדמות כמעט כלל; נראה שהתפקוד הכללי שלהן נמוך ושהתכנית לא סייעה להן כמעט כלל:

1. משפחה ישראלית: לאישה ישנן בעיות נפשיות והצוות לא הצליח להגיע לשיתוף פעולה עמה. בני הזוג הכחישו את הבעיות, וקיבלו טיפול משקם בלבד. כעת הסכימו לטפל בחיב"ה.
2. משפחה ישראלית, בעלי תשובה: לאישה ישנן בעיות נפשיות ויש למשפחה תיק במחלקת הרווחה. בעקבות התמיכה שניתנה במסגרת התכנית, נמנעה התפרקות המשפחה, ואולם הבעיות נותרו בעינן.
3. משפחה ממוצא דרום אמריקאי, בעלי תשובה: המשפחה דווקא מתפקדת ואולם לא נעשתה עבודה של ממש במסגרת התכנית. נראה שהמשפחה המגבה לא התחברה למשפחה

המגובה. עם זאת, זמן-מה לאחר סיום התכנית חל שיפור בתפקוד המשפחה ואפשר לקשור אותו לתכנית.

4. משפחה ממוצא רוסי, בעלי תשובה: לאישה ישנן בעיות נפשיות, ובסופו של דבר היא פרשה מן התכנית. האישה הגיעה לאחר מכן לטיפול נפשי דרך התכנית.

5. משפחה ממוצא רוסי, בעלי תשובה: לאישה ישנן בעיות נפשיות, הייתה היחלשות דתית של האישה והמשפחה התפרקה.

קשר בין המשפחות

על פי התכנית, בשנה הראשונה תדירות המפגשים בין המשפחות היא פעמיים בשבוע. בשנה השנייה צפויה תדירות המפגשים לקטון משום שהמשפחה המגובה צפויה להגיע למידה גבוהה יותר של עצמאות.

בפועל, ניתן להבחין בשני דפוסי קשר בין האימהות. בדפוס הקשר הראשון, כצפוי על פי התכנית, לאחר תקופה ראשונית של קשר אינטנסיבי, תדירות הקשר פוחתת. במקרים מסוימים, ניתן להבחין כי בשלבים הראשונים של הקשר משפחות מגובות זקוקות לקשר אינטנסיבי מאוד, המעיק על המשפחה המגבה. להלן דוגמה מדברי משפחה מגבה:

"בעבר הקשר היה ממש "חונק", טלפון כל 5-10 דקות! ביקורי פתע בשעות קשות, וכעת ב"ה הקשר נעשה חיובי וטוב יותר. היינו רוצים שהמפגשים יהיו יותר מוגדרים ופחות תובעניים. אך כמובן שזה יקרה אי"ה כאשר המשפחה תתייצב."

להלן תיאור של מקרה פחות קיצוני:

"בתחילת הקשר האישה הייתה עולה אלינו מידי יום ביומו כבר בשעה 8:00 בבוקר למשך כמה שעות, ולאט לאט ראתה סדר בית, איך שמתנהל אצלנו ולכן התחילה לעלות רק בשעה 10:00."

בדפוס השני, שלא כמתוכנן התהדק הקשר בין המשפחות, עד שבני המשפחה המגובה הרגישו שהם בני בית ממש אצל המשפחה המגבה. להלן דוגמה מדברי אם מאחת המשפחות המגובות:

"לאחרונה יש קצת יותר קשר – בשבועות האחרונים התקשרתי להתייעץ איתה בדברים, טיילנו וקפצנו אליהם. הרגשנו בנוח לבוא בהפתעה, כמו משפחה."

ברוב המקרים נוצרים בין המשפחות קשרים חיוביים מאוד. המשפחה המגבה מרגישה שהיא תורמת למשפחה המגובה, והמשפחה המגובה מרגישה שהיא נתרמת מאוד מהקשר. להלן דברי אחת האימהות המגובות, המתארת את הקשר שלה עם האם המגבה:

”אני מאוד שמחה על הקשר, הם מצוינים, מרגישים שהם כמו משפחה, קשה לפרט, היא מאוד טובה, עם לב טוב ויש לה ניסיון חיים. היא מבוגרת ממני ועוזרת לי מאוד עם ההתאקלמות בעולם החרדי. יש לה כבר ילדים גדולים והיא תורמת לי מהניסיון שלה. מתי שאני צריכה עזרה בשמירה על הילדים היא שולחת לי את הבנות שלה שיעשו בייביסיטר. בשבילי הכי חשוב שאני מרגישה שיש לי מישהי כמו אמא, היא תמיד נמצאת כשאני צריכה.”

כפי שצוין בפרק הקודם, ברבע מן המקרים לא נוצר קשר טוב בין המשפחות. להלן מובאים שני ציטוטים ממדברי משפחות שחוו קשר שכשל.
דברי אב ממשפחה מגובה:

”אני כבר הפסקתי להיפגש איתו, פעם נפגשתי איתו והוא לא מצא חן בעיני. הוא אדם נחמד, מאוד קל לתקשר ולהבין אותו אבל יש לו ריח בפה ובגוף. רציתי בהתחלה בלימוד אבל לא הסתדר לו. יוצא לו להתקשר פעם בשבועיים. לפעמים אני רוצה לגמור את השיחה, לא לשמוע אותו, אבל לא נעים. הייתי רוצה אנשים יותר בראש שלי. היינו פעם אחת בשבת, אבל אני לא אוהב את השולחן שבת שלו.”

דוגמה נוספת של קשר שפסק לאחר זמן-מה:

”תדירות הקשר היא פעם פעמיים בשבוע האימהות ופעם בשבוע האבות, הקשר הוא טלפוני. הם היו אצלנו פעם אחת בשבת, אך לא רצו יותר, בגלל קושי עם ילד חריג שלהם, שקשה להיות איתו מחוץ לבית. ניסינו פעמים רבות להיפגש עמם, אך הם עובדים או לומדים והמועד לא מתאפשר מצידם. הם עסוקים מאוד עם העבודה והילדים, בפוטנציאל הם מעוניינים אך בתכליס קשה להם לקבוע זמן, מאחר והאם עובדת עבודה בקבלנות פעם לפנה”צ ופעם אחה”צ, עבודה לא מסודרת.”

במהלך המפגשים נדונו בין המשפחות נושאים שונים, כגון חינוך הילדים, כלכלת הבית, בריאות, אמונה, לימוד תורה וקיום מצוות. במסגרת המפגשים ניסו המשפחות המגבות לתמוך, להדריך ולשמש מודל לחיקוי.

בחלקים הבאים מוצגים הממצאים לגבי השפעת התכנית על תפקודן של המשפחות המגובות. הממצאים מוצגים לפי הממדים אשר הוגדרו בשאלון – תפקוד האם, תפקוד האב, יחסי בני הזוג, הטיפול בילדים, השילוב החברתי ושימוש במשאבי הקהילה.

בכל חלק ארבעה סעיפים: בסעיף הראשון מוצגות הבעיות העיקריות שהתגלו באותו תחום, לאחר מכן מוצגים תחומי התפקוד שחל בהן שיפור. בסעיף השלישי מוצגים תחומי התפקוד שהושגה בהם הצלחה מעטה יותר. בסעיף האחרון מובאים לשם המחשה ציטוטים ישירים מדברי המשפחות.

תפקוד האם

הבעיות העיקריות

- ליקויים בביצוע עבודות הבית (הבית לא נקי, האם לא מבשלת ואופה, וכד'); ;
- טיפול לקוי בילדים (חוסר סבלנות כלפיהם, היעדר גבולות); ;
- קושי בארגון סדר יום; ;
- בידוד חברתי (אין חברים או משפחה תומכת); ;
- אבטלה והיעדר תעסוקה (האם מובטלת, עולמה צר והיא בקושי יוצאת מהבית); ;
- ביטחון וערך עצמי נמוכים.

מה השתפר?

- המשפחות מבצעות את עבודות הבית טוב יותר.
- האימהות מקדישות תשומת לב רבה יותר לילדיהן ומגלות יותר סובלנות כלפיהם.
- האימהות לומדות לארגן סדר יום ולהתמודד טוב יותר עם המטלות השוטפות.
- האם המגבה מספקת תמיכה ואוזן קשבת לאם המגובה, וניתן להיוועץ בה ולהיעזר בניסיונה.
- אימהות ששהו לרוב בביתן יוצאות לעבודה ולחוגים, ומקדישות זמן רב יותר לעצמן.
- העצמה אישית של האימהות המגובות – היציאה לעבודה והתמיכה מצד המשפחות המגבות ומצד הקהילה מעלות את דימוין העצמי ומשפרות את כושר תפקודן.
- האימהות המגובות מדגישות את הסיוע הקונקרטי שהן מקבלות מהמשפחות המגבות (שמירה על הילדים, עזרה בביצוע עבודות הבית, וכד').

מה השתפר פחות?

- האימהות נסמכות מאוד על אחרים כדי להצליח ולמלא את כל חובותיהן בבית ובעבודה.
- האימהות נסמכות על התמיכה הרגשית של המשפחה המגבה, ופחות על עצמן, על בני זוגן ועל בני משפחתן.
- אצל חלק מהאימהות לא הסתיים תהליך רכישת הכישורים (האישיים, המקצועיים והאימהיים).

מדברי המשפחות

- "בתחילת הקשר קירות הבית היו כמו הדפים שהילדים צבעו עליהם - כל הקירות היו מקושקשים. ריהוט בבית כמעט לא היה. ריהטנו להם את הבית, בעקבות זה נהיה לאישה חשק לסדר את הבית ושהבית ייראה יפה ומסודר. פעם כמעט לא בישלה והיה עולה הרבה כסף לקנות מוצרי סויה למיניהם, כיום מבשלת ארוחות. היא נהנית לספר מה בישלה ואיך ניקתה ואיך הילדים נהנים. כבר כמה חודשים שהאישה אופה חלות לשבת בעקבות זה שראתה אצלנו איך אופים חלות. ארגנו לה מידי פעם עבודות כעוזרת בית."

- "ישנה הפנמה ורצון שהתערור לעבוד בנושאי הסדר והניקיון. שעות רבות מאוד!! הקדשנו לנושא של עבודה, עזרנו רבות בחיפוש אחר עבודה מתאימה לבעל ולאישה. הבעל ניסה כמה מקומות עבודה וכרגע הוא לומד ע"מ להתקבל לעבודה מכובדת. האישה גם כן מצאה עבודה מכובדת וקרובה לבית. במשך התקופה שלא היה להם עבודה, דאגנו להם מבחינה כספית, התרמנו אנשים ואף אנו עזרנו להם מכספינו."
- "הסדר בבית- אני מרגישה שזה מאוד השתפר, היא עוזרת לי, מדברת על זה, כמה זה חשוב, אני מרגישה שהיא משפיעה עלי, אני גם שואלת מתכונים ומרשמים."
- "אני הראיתי לה איך אפשר להכין ארוחה מזינה מהמצרכים שישנם בבית - לפי התרשמותי, היא השתפרה בעניין זה, אך צריך להמשיך 'לדחוף' אותה."
- "היא הרבה עזרה לי לא להיות קלילה ופזיזה מדי, לא להחליט מעכשיו לעכשיו אלא לשקול דברים, להתייעץ, תמיד יש לי אוזן קשבת, עזרה לי. עשינו סדר יום שבועי. היא נתנה לי תחושה שמה שהספקתי זה טוב."
- "הכרנו אותה בדיכאון אחרי לידה וכעת השתקמה לחלוטין חוץ ממשקעים קטנים. כמה פעמים רצו כמעט לפטר אותה מהעבודה והתערבנו. במשך הזמן קיבלה מיומנות בעבודה ועכשיו מרוצים ממנה מאוד. בכל אופן בכל הזדמנות אנחנו מעורבים עם הנהלת עבודתה הן בקשר למשכורות, זמן התשלום וגובה המשכורת. היא קיבלה ביטחון עצמי רב ועושה חיל גם במשק הבית. הקשר בין האישה אלי כל כך חזק שהיא מרשה לעצמה לספר דברים שלא מספרת לאמה שלה."
- "הלכתי איתה לקניית דברים ביד שנייה, בכדי שתלמד שלא חייבים להוציא כספים רבים כדי להיראות יפה וכן לקנות דברים מוזלים וטובים."
- "אני מרגישה שינוי. היא מאוד עוזרת לי. אומרת לי ללכת לנוח, ללכת לחוג פעם בשבוע, נתנה לי כסף לחוג ועכשיו אני הולכת לחוג גיטרה, מאוד מעודדת אותי לחשוב גם על עצמי."

תפקוד האב

הבעיות העיקריות

- קשיים בפרנסת המשפחה (קושי למצוא עבודה ולהתמיד בה);
- היעדר מעורבות או עזרה במשק הבית;
- מעורבות בלתי מספקת בגידול הילדים;
- קושי לשלב לימודים, עבודה ומשפחה;
- תחושות של היעדר סיפוק ובידוד חברתי.

מה השתפר?

- השתפרה ההתמודדות בשוק העבודה (מציאת עבודה, שיפור של יכולת ההסתגלות ושיפור התנאים במקום העבודה).
- גדלה המעורבות במטלות הבית.
- גדלה המעורבות בטיפול ובחינוך הילדים.
- מקצת האבות החלו ללמוד ב"כולל".
- העולם האישי התרחב על ידי פגישות לימוד משותפות עם האבות המגבים והשתתפות במפגשים של הקהילה.
- השתפר המעמד החברתי בקהילה (עצם הקשר עם האב המגבה מעלה את הערכת הקהילה כלפי האב המגובה).
- האבות המגבים מהווים דוגמה אישית ומקור סמכות וניתן לשתפם ולהיוועץ בהם.

מה השתפר פחות?

- מקצת האבות אינם שבעי רצון מהעבודות שמצאו.
- דפוסי ההתנהגות החדשים בבית אינם מוטמעים לחלוטין, ולעיתים האבות נסוגים לדפוסים הישנים.
- האבות אינם מצליחים תמיד להשתלב בחברה ובקהילה.
- במקרים אחדים לא התפתח קשר עקב חוסר התאמה בין האב המגבה לאב המגובה (שנבעה מהבדלים בזרם הדתי או בהשקפות או מאי-התאמה של לוחות הזמנים).
- היו מקרים שבהם האבות (המגבים והמגובים) לא היו שותפים פעילים בתהליך החניכה, ובסך-הכול שיתוף הפעולה של האבות היה מוצלח פחות מזה של האימהות. משפחות שהאבות בהן לא היו שותפים בתהליך הפיקו פחות תועלת מהתכנית.

מדברי המשפחות

- "בעבודה העבידו אותנו קשה והמשכורת לא הייתה מכובדת. דיברתי עם המעביד שלו שהוא חבר שלי והעלה לו את המשכורת משמעותית ושינה את היחס. אני סבור שהוא צריך לעבוד עבודה אחרת, יותר קלה ומכובדת. ניסינו במקומות אחרים, אבל לא הסתדר. היה מתפלל בבוקר בבית. דיברנו איתו והולך כל יום לתפילה בשעה מוקדמת כדי להיות בעבודה בזמן."
- "סידר לי כולל וזה מאוד משמעותי וחשוב לי. אני רואה איך הוא מתנהג וזה עוזר לי, רק קשה ליישם גם כשהדוגמה ניתנת."
- "האב, בהתקשרות הראשונה, נראה די נבוך ומבולבל בנוגע למחויבויותיו כאב ובעל. שוחחנו על הנושאים וקבענו כללים, המצב השתפר. כיום, אמנם ישנן מעידות, אבל ככלל, מתפקד כאבא טוב ומשתדל לעמוד בחובותיו. הרבה עידוד ודחף הביאו אותו לעזור, להשתדל למצוא לעצמו כולל מתאים ועזרה יותר מסיבית בטיפול בילדים."

ראינו שמצב זה לא יוכל להמשיך זמן רב. כספי החתונה הלכו ואזלו, דרבנתי אותו שידבר עם כמה אנשים שהם בעלי סמכות עבורו על מנת שיאמרו לו לצאת למצוא פרנסה ואכן כך היה. הצעתי לו כמה הצעות עבודה ואמנם הלך לעבוד במה שהצעתי לו ונהנה. החליט לקחת הכשרה מקצועית בתחום שלמד בו באוניברסיטה."

• "הוא רוצה לעזוב את העבודה, ניסיתי להבין ולהראות לו שזו רק שעת משבר. לאחר מכן דיברתי על כך עם המעביד שלו והתייעצתי עם הרב בנושא. המשבר עבר והוא ממשיך בנתיב העבודה."

• "מרגיש שיש למי לפנות."

• "יש שינוי גדול מאוד בתפקוד האב, במיוחד באווירה בבית שהדברים נעשים מתוך הבנת חשיבות העשייה, השותפות וההתחברות לבית ולילדים. יש פניות ללכת ללמוד בכולל, מה שבעבר נעשה בקושי."

• "ביחסים עם האישה ועם הילד בן ה-4.5 יש שיפור אך כאשר הוא נחלש מבחינה נפשית הוא חוזר לאותה התנהגות. עם כל זה, התגובות יותר מתוננות משהיו בעבר ונראה שבסך הכול יש שיפור"

• "הבעל ברסלב, יש הערכה רבה ביניהם אך זה סגנון שונה בעבודה ד', הוא לא מקבל ממנו כ"כ, יכול לשבת איתו וללמוד."

• "הקשר עימו אינו מסודר, כשנקבעו עימו פגישות יזומות הוא ביטל, לכן הפגישות לא הן בדרך כלל לא יזומות ואקראיות. בשלב מאוחר יותר התחיל להתקשר לייעוץ והכוונה."

• "אני לא חושב שיש משהו דפוק אצלי שצריך לשנות. אני הרבה יותר טוב. אשתי אוהבת חברה וקשר, יש לה שיח איתה."

• "עוזר לי הרבה למצוא עבודה, יוצאים יחד, מדברים יחד, מרגיש מישהו שמבין אותי ועוזר לי."

בני הזוג

הבעיות העיקריות

- יחסים לא טובים בין בני הזוג (ויכוחים רבים, טינה, חוסר תקשורת והיעדר נכונות להתפשר, יחס מזלזל של הבעל כלפי אשתו);
- היעדר חלוקת תפקידים בין הבעלים לנשותיהם;
- החרפת הקשיים בזוגיות בשל בעיות של הילדים.

מה השתפר?

- שיפור בדפוסי הזוגיות והתקשורת בין בני הזוג (הקשבה, נכונות לווייתורים, יחס של כבוד זה לזה, עזרה הדדית, נכונות לראות את הדברים מנקודת הראות של בן הזוג).
- חלוקת תפקידים במשק הבית ובטיפול בילדים.
- בני הזוג המגבים מהווים מודל לחיקוי, וניתן לשתף אותם ולהיוועץ בהם.
- סיוע של חלק מהמשפחות המגבות בשמירה על הילדים, אשר אפשרה לבני הזוג המגובים לבלות בגפם.

מה השתפר פחות?

- במקרים רבים יש עוד צורך בשיפור הזוגיות, בין היתר כיוון שתשומת הלב בחניכה ניתנה לתחומים אחרים.
- לעיתים חלה נסיגה לדפוסים הישנים.

מדברי המשפחות

- "אשתי שמעה משפטים שהבעל אמר, שלדעתנו בעל לא צריך להגיז לאשתו ואצלם (אצל הרוסים) זה לא היה נחשב לחריג. דיברנו איתה ואיתו במקביל. כמוכן השתנה ותמיד אפשר יותר."
- "הם הרבה יותר חמים אחד כלפי השני, בפעמים הראשונות שראינו אותם ביחד הם התנהגו ממש בקרירות אחד עם השני. היה לה מאוד קשה לקבל את השעה שבה הוא חוזר. דיברנו על זה והצעתי לה לפנות לרב. היא לא סיפרה לי אם היא פנתה לרב, אבל היא אמרה לי שהכול הסתדר בלי לפרט איך."
- "יש שיפור מסוים בכבוד והערכה שהבעל מפגין כלפי אשתו, למרות שאנו רואים הרבה פעמים נסיגה. אנו ממשיכים לייעץ ולתת דוגמה אישית."
- "הבית של המשפחה המגובה עמד לפני התפרקות, לא היה בזוגיות קשר בריא, התחתנו ללא הדרכה וללא ליווי צמוד ובפגישה הראשונה היה ייאוש משני בני הזוג, חוסר קשר וחוסר הערכה. המשפחה המגובה עשתה עבודה ראויה לשבח והיום המצב מעולה, יש זוגיות, יש הקשבה, אווירה טובה בבית."
- "המצב אינו יציב אך בפירוש חל שינוי לטובה באופן כללי. הוא מבין יותר את דרכי התייחסות לאישה, קונה לה מתנות קטנות, לקח אותה לקניות, מבשל עבורה.
- "יש שינויים רבים, עכשיו למדתי שאם יש דברים שבנפשו של בעלי אני לא מתעקשת, מגיעים לפשרות, מה שפעם לא ידעתי."

- "למדתי לפתור בעיות ולא להישאר תקוע ולשמור הכול בבטן ולהתפוצץ. למדתי שאפשר להתקדם ולהמשיך הלאה. לא לצבור בלב שנאה ואז לא יכולנו לחיות ביחד, אני מדבר עם אשתי."
- "עברנו את המשבר בזכות הזוג התומך, הם נתנו תמיכה והדרכה בזמן הנכון. הרגשה שאנחנו לא לבד. הייתי בביה"ח בליל שישי והם הזמינו אותנו לשבת, הרגשה שלא צריך להתמודד עם זה לבד זה מאוד חשוב."
- "המצב כעת על חבל דק... עולה ויורד. רואים הרבה רצון טוב בעיקר של האם ואי"ה האב יכנס לכך..אנו כל העת מקשיבים ומעודדים, תומכים ומכוונים הלאה לשיפור."

הטיפול בילדים

הבעיות העיקריות

- כישורי הורות לקויים – אין די תשומת לב לילדים, דפוסי התקשורת עם הילדים אינם טובים וההורים אינם מציבים להם גבולות;
- בכמה מקרים גילו ההורים אלימות כלפי הילדים או צעקו עליהם;
- לעיתים לא ידעו ההורים כיצד להעסיק את הילדים (לא הוציאו את הילדים מהבית);
- קושי להתמודד עם בעיות ההתנהגות של הילדים;
- בעיות לימודיות וחברתיות של הילדים;
- ההורים לא תקשרו עם גורמים חיצוניים (כגון מערכת החינוך) או נעזרו בהם;
- בעיות בזוגיות אשר חרפו את הקשיים בטיפול בילדים.

מה השתפר?

- שיפור בכישורי ההורות – ההורים קשובים יותר לצורכי הילדים, סבלניים יותר, מציבים להם גבולות ומתקשרים איתם. נוסף על כך, ההורים חשים בטוחים יותר בכישורי ההורות שלהם.
- ההורים למדו כיצד לפתור בעיות עם הילדים ללא אלימות וצעקות.
- ההורים דואגים להעסיק את הילדים מחוץ לבית (בחוגים, בגינה הציבורית וכיו"ב).
- מקצת ההורים הלכו לייעוץ ולהנחיה בנושא הורות וחינוך ילדים.
- מצבם הפיזי (הניקיון והלבוש) והחברתי של הילדים השתפר וביטחונם העצמי עלה. יש שיפור גם בהישגיהם בלימודים.
- במקרים רבים השיפור במצב הזוגיות משפיע לטובה על מצב הילדים.
- המשפחות המגובות הדגישו את העזרה בטיפול בילדים שהן קיבלו מבני המשפחה המגבה.
- ההורים מתקשרים טוב יותר עם מוסדות החינוך ומשתפים איתם פעולה.

מה השתפר פחות?

- במקרים רבים ההורים עדיין זקוקים לליווי ולייעוץ יום-יומי בביצוע תפקידם כהורים, ומסתמכים מאוד על עזרת המשפחה המגבה.
- דפוסי ההורות החדשים לא הוטמעו לחלוטין, ולעיתים ההורים חוזרים לדפוסי ההורות הישנים.
- במקרים מסוימים הקשר עם גורמי חינוך ורווחה נעשה על ידי המשפחה המגבה ולא על ידי ההורים המגובים.

מדברי המשפחות

- "ריהטנו להם את הבית וכל ילד קיבל מיטה משלו נורמאלית ונהיה סדר בבית. התחילו להשכיב את הילדים מוקדם יותר, הילדים לבושים נהדר. קיבלנו תלונות מהמורה שלילד יש תמיד ריח בבגדים והוא לובש רק את הבגדים שהוא אוהב ולא מרשה לכבס ולהורים לא היה מה לעשות. מיד קנינו לו עוד בגדים והבטחנו לו פרס אם יחליף בגדים כל יומיים וכך היה ומאז נקי ומסודר."
- "לפעמים מחוסר ידע בחברה המקומית עשו לילדה דבר שעלול להרחיק אותה מהחברה. הסברנו להם עד שהבינו שאין לעשות דברים כאלה המרחיקים ודוחים את הילד מחברתו."
- "על ידי הביקורים אצלי הם יותר עובדים על גבולות. בעלי מלמד 26 שנה ויש לו גישה עם ילדים ומתקשר עם ילדיהם והם לומדים מכך ומקבלים ביטחון."
- "עזרה לי בעצות לארגון בהשכבת הילדים, סדר יום, הייתי מאוד מתמרכת עם הזמן וכולם סבלו מזה. עזרה לי לארגן הַשְׁקָבוֹת ולהיות מעשית. יחסים עם ילדים – לימדה אותי 'הענשה', פרסים, היא מנחת הורים מאוד חכמה, לימדה אותי הרבה שיטות להיות יותר מוצלחת איתם."
- "הוא מוציא את בנו לעיתים קרובות לגינה, דבר שבעבר לא היה עושה. לקראת סוף השנה הביא את הילד מהגן, דבר שבהתחלה התנגד לו. לגביה, נראה לי שחלו שינויים באיכות התייחסותה לילד, יותר רגש, דבר שכאשר הכרתי אותם לא היה בא לידי ביטוי. הילד יותר נוח עם חברים, פחות עצור. עדיין ניכרים אצלו סימני נוקשות בבית."
- "היום אני יותר מתייחס אל בני ומדבר איתו יותר, לא סתם 'לך, תעזוב אותי' יותר שומע את הקשקושים שלו, לפני כן לא היה לי עצבים אליו. היום אני מתלהב מהשטויות שלו והיום אני עושה שמעניין אותי לשמוע אותו, לתת לו הרגשה טובה. מדבר איתו כאילו הוא בן אדם מבוגר. למדתי שיש לו רגשות, רצונות, הוא חי וקיים כמוני."
- "חלה עלייה במוטיבציה מצד האם בכל הקשור לשיפור הקשר עם הילדים. משתדלת לתקשר עימם יותר – ארגון בת מצווה לבת, טיפול באמצעות בע"ח לבן הבכור."

- "נבנתה תכנית של לוי"ז יום ושבעה אותו בני הזוג מיישמים, בעיקר בכל הנוגע לרחצה והתארגנות בבוקר לביה"ס."
- "אני יודעת שהשתניתי בהמון, קורה שיש לי ריבים אבל נהייתי יותר שונה, יותר רגועה, יותר מקדישה להם תשומת לב. יושבת איתם, אני כבר לא כמו פעם."
- "לא הרגשתי שיש מה ללמוד מהם, אני פי מיליון יותר טוב מאחרים."

שילוב חברתי

הבעיות העיקריות

- המשפחות המגובות לא הכירו את השכנים ואת הקהילה;
- מתחים, ריבים וחוסר תקשורת עם השכנים;
- הימנעות מחברה אצל מקצת המשפחות;
- חוסר מודעות לנורמות הקהילתיות;
- תדמית שלילית של המשפחה בעיני הקהילה (ולחיפך) אשר הובילה לניכור חברתי.

מה השתפר?

- המשפחות המגובות הכירו את בני המשפחות המגובות לקהילה וסייעו בשילובם החברתי ובהעלאת מעמדם בקהילה.
- נוצרו יחסים חמים יותר בין המשפחות לבין השכנים, על בסיס עזרה וכבוד הדדי.
- המשפחות המגובות עודדו את בני המשפחה להתנסות במצבים חברתיים ולהשתתף בפעילויות הקהילה.
- המשפחות המגובות מכירות טוב יותר את הנורמות הקהילתיות.
- השתפרה התדמית של המשפחות המגובות בעיני הקהילה, ולחיפך.
- המשפחות המגובות מדגישות את הקשר עם המשפחה המגבה, אשר מהווה בעבורן קשר חברתי בפני עצמו.

מה השתפר פחות?

- במקרים מסוימים המשפחה המגבה היא הקשר החברתי היחיד בעבור בני המשפחה המגובה.
- לעיתים קרובות, מידת ההתערות בחברה הישראלית בקרב משפחות של עולים חדשים היא נמוכה, והמשפחות מקיימות קשרים עם משפחות מארץ מוצאן בלבד.

מדברי המשפחות

- "נתנו להם ביטחון עצמי ויש להם כיום קשר עם שכנים – כולם מכירים אותם. קישרנו אותם קצת למשפחה שלנו, כשהייתה לנו חתונה הבאנו את כל המשפחה והם כולם נהנו. לקחנו אותם לטיול משפחתי בפסח על חשבוננו והם נהנו."
- "בעבר לא הסתדרו עם השכנים, כיום השכנים בקשר איתה יותר מבעבר, ויש לה גם חברים יותר מבעבר. אנשים שגרים בקרבתה טוענים שהיא נראית באמת הרבה יותר שייכת לקריה."
- "הכוונו אותם שלא יעשו פעולות המושכות תשומת לב שלילית מהסביבה. רצתה לעשות חוג בית ליוצאי רוסיה בביתם והתקשרה להתייעץ, כיוונו אותה ברעיונות שמאוד עזרו לה."
- "כידוע בעלי תשובה מרגישים מעט שלא בנוח בחברה המקומית עד שהביטחון העצמי שלהם עולה. גם בזה קיבלו הסבר ותמיכה מיוחדת."
- "הקהילה בעייתית, אין לנו קשרים חברתיים עם הישראלים, יש לנו קשר עם הדרום אמריקאים, שיעורים פעם בחודש על חינוך ילדים. האבא הולך עם בעלי למפגשים שכן קשורים לקהילה הכללית."
- "אני חושב שבכלל לא צריך את זה, אני יורק לאנשים האלו בפרצוף, אני חושב שזה סדום ועמורה וכל האנשים הם זבל. האנשים האחרים חושבים שהם אליטה והם אפס אפסים. מחזיקים מעצמם. לכולם קשה, מי שאמר שהוא יותר טוב ממני אני לא צריך את זה, אנחנו לא צריכים את זה, זה שטויות והבלים."
- "שוחחנו עם המשפחה על להסתכל על החברה בצורה חיובית יותר, מכיוון שגילינו שהבעיה שלהם היא שהם חושבים שאנשי הקהילה לא רוצים בטובתם. נקווה שיהיו תוצאות טובות בעתיד."
- "עזר לי לחפש כוללים מתאימים לא משהו מיוחד, הרגשתי שיש לי משהו מאוד טוב איתו אך להשתלב בקהילה הכללית – לא חושב."
- "לא הרגשנו שייכות לכאן עד שהכרנו את המשפחה המגבה, מאז שהכרנו אותם החלטנו שזה המקום שלנו, הרגשנו שיש לנו פה משהו קרוב, כמו משפחה."

שימוש במשאבי קהילה

הבעיות העיקריות

- המשפחות לא השתמשו במשאבי הקהילה ולא השתתפו בפעילויות הקהילתיות.
- משפחות רבות לא ידעו כיצד לממש את זכויותיהן מול השירותים העירוניים והממשלתיים, ולא ידעו לאן לפנות לקבלת סיוע וצדקה.

- למשפחות אין מודעות למגוון השירותים המוצעים להם (חוגים, ספריות, סיוע כלכלי וכד').
- הבושה הרתיעה חלק מן המשפחות המגובות מלפנות לשירותים הקהילתיים.

מה השתפר?

- גבר השימוש במשאבים קהילתיים (רב, משפחותון, השתתפות בהרצאות, קייטנה, ספרייה ועוד).
- יותר משפחות מממשות את זכויותיהן ונעזרות בשירותים עירוניים וממשלתיים.
- כמה משפחות מגובות ציינו ששיפור במצב הרוח בעקבות הקשר עם המשפחה המגבה הגדיל את נכונותם להשתמש בשירותי הקהילה.
- משפחות מתגברות על הבושה שכרוכה בצורך לפנות לשירותים קהילתיים.

מה השתפר פחות?

- בקהילות החרדיות רווחת נורמה של עזרה הדדית בקהילה, ורבים נעזרים במפעלי חלוקת מזון או ביגוד. עם זאת, נוצר הרושם שהמשפחות המגובות לומדות להסתמך יתר על המידה על צדקה ותרומות במקום ללמוד כיצד לתפקד בכוחות עצמן.

מדברי המשפחות

- "הם מקבלים סיוע קבוע חודשי מקופת מתן בסתר וכן בחגים מקבלים מכמה ארגונים שסידרנו להם. כמו-כן, השגנו להם חלק מהמחיר לקניית מכונת כביסה וכד'."
- "היא משתתפת בחוג הורים, והיא פנתה לשירותים הקהילתיים לקבלת עזרה לגבי הבנות, שכנעתי אותה להירשם לספרייה העירונית."
- "היא יצאה הרבה בערבים להרצאות וכו'. הצענו לבעל' כולל' ערב, ותקופה מסוימת הבעלים למדו יחד בערבים."
- פנינו עבורם לשירותים קהילתיים, נעזרו בחלוקות מזון בערבי חג, וחלוקות אחרות. התרמנו גופים שונים עבורם בעזרה בהשגת רהיטים והובלתם. כיוונו אותם לייעוץ מקצועי בנושא כלכלת בית ועזרה מול בירוקרטיות בביטוח הלאומי. עזרנו להם לקבלת אישורים ממשרדי ממשלה. הכרנו להם משפחות שעזרו להם באירוח בשבתות, שמרטפות וכיו"ב."
- "אם צריך הלוואות הבעל מאוד עוזר לנו בזה, יודע למי לפנות ואיך להחזיר בתשלומים נוחים."
- "היא יידעה אותי שיש ספרייה ושיש שיעור בהלכות שמיטה ואנחנו הולכות ביחד."
- "פעם קרה שהייתה בעיה עם מכונת הכביסה והם עזרו לפנות לתיקון."
- "יש שינוי במצב הרוח וההתארגנות ולכן יש פניות ללכת לתכניות תרבות בקהילה."

- "לדוגמה הייתי צריכה לקבל קצבת נכות ולא כ"כ האמנתי שאקבל, והיא עודדה אותי לנסות ובסוף נתנו לי והיא ליוותה אותי בכך."

סיכום הממצאים

- מרבית המשפחות המגובות הפיקו תועלת מהקשר שלהן עם המשפחות המגובות בכל התחומים שנידונו.
- לרוב, עצם הקשר החברתי בין המשפחות משפר את איכות החיים של בני המשפחה המגובה.
- המשפחות המגובות סייעו בעצה, בעידוד, במתן דוגמה אישית ובגישור בינם לבין גורמים בקהילה. עם זאת, המשפחות המגובות הפיקו תועלת גם מסיוע של המשפחות המגובות בעבודות בבית, בטיפול בילדים, או בהתמודדות עם הרשויות.
- כל התחומים שנידונו (תפקוד האם והאב, בני הזוג, הטיפול בילדים וכו') שלובים זה בזה, והשיפור באחד התחומים השפיע על התחומים האחרים.
- על פי דיווח המשפחות המגובות והמגובות, הסדנאות הועילו במידה ניכרת.
- בקרב משפחות רבות דפוסי ההתנהגות החדשים לא הוטמעו לחלוטין, ולעיתים ישנה חזרה לדפוסי הישנים.
- במקרים רבים המשפחות המגובות (במיוחד האימהות), מפתחות תלות במשפחות המגובות ואינן מצליחות לתפקד היטב בכוחות עצמן.
- במרבית המשפחות שלא הפיקו תועלת מהתכנית אחד מבני הזוג לוקה בבעיות נפשיות.
- היו מקרים של חוסר התאמה בין המשפחות המגובות למגובות, בעיקר על רקע הבדלים באורח החיים או בזרם הדתי.

מסקנות ולקחים

בפרק הזה יוצגו המסקנות מניתוח ממצאי התכנית והלקחים שיש ליישם בתכנית דומה בעתיד.

א. באופן כללי, התכנית השיגה את מטרותיה :

- חל שיפור בתפקודן של מרבית המשפחות בהשפעת התכנית – המשפחות שהשתתפו בתכנית הרחיבו את המעגל החברתי שלהן, וחל שיפור בתפקוד ההורים בבית ובדפוס הזוגיות וההורות. כמו-כן, ההורים מודעים יותר לזכויותיהם מול הרשויות, והם מנצלים טוב יותר את משאבי הקהילה. אף על פי כן, אצל מקצת המשפחות לא הושלם עדיין התהליך, והורים רבים מסתמכים במידה רבה מדי על המשפחות המגבות.

ב. הלקחים שהופקו מתכניות קודמות (כגון "אימהות למען אימהות") הוכיחו את עצמם :

- בפרט, חניכה הממוקדת במשפחה כמכלול משיגה תוצאות רבות מאוד, לעומת חניכה הממוקדת באם בלבד. יתרה מכך, שיפור במצבו של אחד מבני הזוג מקל על בן הזוג השני ועל המשפחה כולה בהתמודדות עם האתגרים העומדים לפניהם. כאשר שני בני הזוג מתקדמים במקביל, נוצרת אווירה של שיתוף פעולה ותמיכה הדדית, שמקרבת את בני הזוג זה לזה.

ג. תהליך המיון של המשפחות המשתתפות :

- המיון לתכנית צריך להתבסס על אבחון קליני של כל משפחה. אמנם בתהליך המיון יש להביא בחשבון שיקולים רבים, אך המוטיבציה של בני הזוג צריכה להיות השיקול המרכזי בבחירה.
- יש לוודא ששני בני הזוג מעוניינים להשתתף בתכנית – בתכנית הזו חלק מהאבות לא השתתפו באופן פעיל, ותהליך החניכה בכללותו נפגע בשל כך. מסקנה זו רלוונטית הן לבחירת המשפחות המגובות והן לבחירת המשפחות המגבות.
- חשוב להימנע משיתוף משפחות שבהן אחד ההורים לוקה בבעיות נפשיות חמורות, אך ניתן לשתף משפחות שבהן ההורים לוקים בבעיות נפשיות קלות – בקרב רוב המשפחות עם רקע של בעיות נפשיות לא חלה התקדמות, אם כי ייתכן שהתכנית מנעה הידרדרות נוספת או האטה אותה.
- יש להקדיש תשומת לב רבה יותר לתיאום ציפיות עם המשפחות המשתתפות – מקצת המשפחות המגובות ציפו לעזרה בעבודות הבית ובטיפול בילדים, ולא ראו בתכנית כלי לשינוי דפוסי ההתנהגות במשפחה. ייתכן שכדאי לנהל את תיאום הציפיות בהדרגה, בהתאם לסיוע שהמשפחה מקבלת באותו שלב.

ד. מעקב אחר המשפחות המשתתפות לאורך התכנית :

- יש לנהל מעקב מסודר אחר המשפחות המשתתפות בתכנית, ולשוחח איתן לפחות אחת לשלושה חודשים. באמצעות המעקב ניתן להעריך את התקדמות המשפחות ולבחון את שביעות רצונן מן התכנית. בתכנית הזו היו מקרים שבהם המשפחה המגבה לא תאמה את

הציפיות של המשפחה המגובה. כמו-כן, היו שני מקרים של פער בין דיווחי המשפחה המגובה לתחושות המשפחה המגובה.

- יש לבחון באופן פרטני את מידת ההתאמה ואת איכות האינטראקציה בין המשפחות. לאור מקרים של חוסר התאמה בין המשפחות, שנבע מהבדלי השקפות ומהבדלים באורח החיים, כדאי לדאוג לכך שהמשפחות המגבות והמגובות יהיו בעלות מאפיינים ואורח חיים דומים. במקרים מסוימים כדאי אף לשקול להחליף את המשפחה המגבה במשפחה אחרת.
- יש לדאוג ל"נקודות יציאה" מהתכנית מדי חצי שנה. נקודות היציאה חשובות מכמה סיבות: ראשית, לא ניתן לאתר מראש את כל הבעיות שפוגמות בסיכויי ההצלחה של המשפחות, כגון בעיות נפשיות או חוסר נכונות מצד אחד מבני הזוג. שנית, התגלו במהלך התכנית כמה "הפתעות", כגון משפחות שהצליחו כנגד כל הסיכויים, ומנגד – משפחות שלא הצליחו אף על פי שהן נראו כבעלות סיכויי הצלחה מצוינים. יש לשקול להחליף את המשפחות שאינן מפקות תועלת מהתכנית במשפחות אחרות.
- על מנת לנצל באופן מרבי את האפשרות להחליף משפחות במהלך התכנית, חשוב לעקוב באופן מסודר אחר התקדמותה של כל משפחה. כדאי להעריך את השיפור בתפקוד המשפחה בכל אחד מהממדים של מודל העבודה (תפקוד האם, תפקוד האב וכו'). כמו-כן, עדיף שההערכה תביא בחשבון את נקודת הזינוק של המשפחה ותבחן עד כמה התקדמה מנקודה זו.
- כדאי לשמור על קשר עם המשפחות גם לאחר סיום התכנית באמצעות שירותים אחרים בקהילה. משפחות רבות שהפיקו תועלת מהתכנית מתקשות לשמר את ההצלחה שלהן ולתפקד ללא סיוע המשפחה המגבה, ויש צורך לסייע להם "לעמוד על הרגליים". נראה שגם המשפחות המגובות רוצות לשמור על קשר עם התכנית ועם המשפחות המגבות, ויש לנצל את הנכונות הזאת.

ה. כלים ודרכי התערבות:

- יש להתאים מסלול דיפרנציאלי לכל משפחה בתכנית, בהתאם לצרכיה הייחודיים. כחלק מהתהליך, הקצאת המשאבים צריכה להיות גמישה ולהיקבע בהתאם לצרכים של כל משפחה ולנקודת הזמן שלה בתכנית.
- יש לחשוב על דרכים להגדיל את מגוון הכלים ודרכי ההתערבות שמופעלים בתכנית, כדי שכל משפחה תפיק תועלת מהכלים שעונים על צרכיה.
- ההשתתפות בסדנאות תורמת במידה ניכרת לתחושותיהן של המשפחות ולתהליך החניכה, ויש להגביר את השימוש בכלי זה. במיוחד, יש להעביר יותר סדנאות והדרכות למשפחות המגבות. כמו-כן, בניגוד לחששות, אין להימנע מקיום פעילויות משותפות למשפחות המגבות ולמשפחות המגובות.
- בהדרכות הקבוצתיות כדאי להקדיש תחילה כמה פגישות לגיבוש, לשיתוף ולהבהרת המטרות. בשלבים שלאחריהם צריך להתמקד בהקניית כלים באמצעות סדנאות או הרצאות בשיתוף מרצים מבחוץ. יש לקבוע מראש תאריכים להדרכה קבוצתית ולוודא את קיומם הסדיר.

- לדעת כל הנוגעים בדבר, צוות העובדות הסוציאליות ביצע את תפקידו היטב, ורכש ניסיון רב בניהול התכנית. על כן, מומלץ להמשיך את העבודה עם צוות העובדים הסוציאליים שליוו את התכנית עד כה.
- כדאי לשלב בתכנית שוב את המשפחות המגבות שבהן שני בני הזוג הפגינו מוטיבציה ויכולת – מרבית המשפחות המגבות השתלבו היטב בתכנית ותרמו תרומה של ממש. עם זאת, בכמה מקרים רק אחד מבני הזוג (בדרך כלל האם) תרם לתהליך, ולעיתים לא הצליחה המשפחה המגבה לענות על ציפיותיה של המשפחה המגובה.

סיכום

ככלל, התכנית השיגה את מטרותיו בזכות הנכונות והיכולת של המשפחות המגבות, עבודתו המסורה של צוות העובדים הסוציאליים ותהליך החניכה המתמקד במשפחה כולה ולא באימהות בלבד. עם זאת, ניתן להביא למקסימום את תועלת מהתכנית על ידי הרחבת מגוון הכלים ודרכי ההתערבות ושימוש בכלים באופן דיפרנציאלי, לפי הצרכים והפוטנציאל של כל משפחה. כמו-כן, יש לנהל תהליך מיון קפדני יותר ומעקב מסודר אחר התקדמות המשפחות, מתוך כוונה להחליף משפחות שאינן מפיקות תועלת מהתכנית. בהקשר זה, חשוב לנסות ולהתגבר על הפער שבין התפיסה הטיפולית שמנחה עובדים סוציאליים לבין תפיסה של ניהול פרויקט, הדוגלת ביעילות ובניצול מרבי של משאבים. כלומר, צריך לדעת "לחתוך" במועד משפחות שאינן מצליחות להתקדם ואופני התערבות שאינם משיגים את מטרותם.

נספחים

נספח 1: "שכן טוב" – מודל העבודה

הכינה עו"ס שרון פקמן

הקדמה, או, מדוע הוקמה התכנית?

במסגרת עבודתנו במחלקת הרווחה אנו נתקלים במשפחות צעירות יחסית, שמתחילות לבנות את קינן או בונות אותו במשך שנים ספורות, וכבר מתגלים אצלן קשיים שהם קרקע בטוחה, לצערנו, לבעיות קשות וכרוניות בהמשך, בעת בניית המשפחה.

כאשר ניסינו לבחון את הפרופיל של המשפחות הללו, ראינו שנוסף על קשיי התפקוד, רבות מהן סובלות מהדרה חברתית. קצתן זוגות בעלי תשובה, שלא קיבלו הדרכה נכונה בתחילת הדרך, ואחרות הן משפחות חרדיות מבית, שבית ההורים אינו מהווה מודל לחיקוי ואינו מהווה רשת תמיכה ההכרחית כל-כך בתחילת הדרך. ראינו כי במשפחות אלה חוברים יחד שני גורמים: קושי תפקודי, שניתן לרוב לשפרו על ידי הדרכה נכונה ובניית קשר חיובי, והיעדר רשת תמיכה חברתית-משפחתית, שהיא שעוזרת במצבים שבהם קיים קושי תפקודי – וכאן, היא חסרה כל-כך. הרעיון המונח בבסיס התכנית הוא "לאמץ" למשפחות האלה אבא ואמא, דוד ודודה, או אח ואחות, שידריכו, ילוו, ויהיו שם ברגעים הטובים וגם ברגעים הקשים יותר, לבנות את אותה רשת התמיכה החסרה, ולתת לאותן משפחות "מאמצות" כלים להדרכת המשפחות הזקוקות לכך.

א. יעדי התכנית

לתכנית "שכן טוב" שני יעדים (מטרות-על) שמהם נגזרות המטרות הקונקרטיות שבחרנו בהן.

1. צירופן למעגל הקהילתי של משפחות ממודרות, הנמצאות מחוץ למעגל החברתי-קהילתי. בתהליך הזה יתקבלו המשפחות בקהילה, יחזקו את קשריהן החברתיים ויחוו כי יש להן מקום בקהילה. התהליך הזה נעשה באמצעות הקשר הנבנה בין המשפחה המגבה למשפחה המגובה, בעזרת מעמדה המבוסס בקהילה, באמצעות הקשרים שהיא מפעילה לטובת המשפחה המגובה ובדרכים נוספות, כפי שיפורט בהמשך.
2. שיפור התפקוד וההערכה העצמית של המשפחות, אשר נוסף על ההדרה הקהילתית סובלות מקשיי תפקוד בינוניים (קשיי התפקוד משתנים ממשפחה למשפחה ונעים מקשיים קלים – עד קשיים בינוניים-קשים).
המשפחה המגבה אמורה ללוות תהליך שבו יחול שיפור של ממש בתפקוד המשפחה המגובה, עד כדי תפקוד נורמטיבי. תהליך זה מתרחש באמצעות הדרכה שנותנת המשפחה המגבה, אשר נעזרת בהדרכת אנשי המקצוע של התכנית, וכן בתיווך ובליווי בעת פנייה לעזרה מקצועית בעת הצורך: הנחיית הורים, טיפול וכדומה, כפי שיפורט בהמשך.

מטרות התכנית

בשלב הזה אציג את המטרות הכלליות של התכנית שהמשפחות צריכות להגשים, בעזרת השם, בסיימן את התכנית. לאחר מכן, אפרט את מטרות הביניים לגבי תקופות שונות בתכנית.

1. שילוב חברתי של המשפחה בקהילה – תחושתה של המשפחה כי "יש לה מקום" בתוך הקהילה, בניית קשר עם שכנים, או אנשים שונים בקהילה, שיפור התדמית של המשפחה בעיני הקהילה;
2. שיפור היכולת של המשפחה לנצל משאבים בקהילה. למשל – השתתפות בפעילויות קהילתיות (חוגים, הרצאות וכו'), פנייה לשירותים קהילתיים לשם סיוע;
3. העצמת ההורים ושיפור הדימוי העצמי שלהם;
4. שיפור התפקוד ההורי – שיפור תפקוד האם כעקרת בית ותפקוד האב מחוץ לבית – מציאת מקום עבודה, "כולל" וכו', וכן הגדלת העזרה שלו בתוך הבית במידת הצורך;
5. שיפור התפקוד ההורי ובניית יחסים טובים ונכונים יותר עם הילדים;
6. שיפור ביחסים בין בני הזוג;
7. ניהול תקין יותר של כלכלת המשפחה;
8. שיפור הישגי הילדים בחברה ובבית הספר, בחיידר או בגן, כולל שיפור היכולת לפנות לעזרה מקצועית בעבור הילדים, אם נדרשת כזו.

ב. אמצעים להשגת המטרות – כיצד יושגו המטרות, בעז"ה

1. יצירת קשר של אמון בין המשפחה המגובה למשפחה המגובה כבסיס לעבודתן המשותפת. קשר חיובי בין שתי המשפחות הוא כשלעצמו גורם מסייע להשגת המטרות המבוקשות. עצם הקשר מעניק למשפחה המגובה תחושה כי יש לה שייכות לקהילה וכי היא אינה לבד. יצירת קשר של אמון היא מטרה בפני עצמה לחצי השנה הראשונה של התכנית. בהמשך, ארחיב לגבי האמצעים להשגת הקשר הזה. הקשר נבנה על ידי ביקורים הדדיים, אירוח לשבת, עזרה כאשר יש תקופה של קושי משמח (כמו לידת ילד), או משבר (כמו פיטורין, מהעבודה, עזיבת "כולל", מחלה).
2. יוזמה של המשפחה המגובה וצירוף המשפחה המגובה לפעילויות שונות המתנהלות בקהילה: השתתפות בחוגי הנחיית הורים, בהרצאות שונות, בחוגים שונים לילדים ואפילו בנסיעה משותפת לים בהסעות המאורגנות בקהילה. פעמים רבות היוזמה הראשונה היא הליכה משותפת של שתי הנשים לשיעור מסוים.
3. מתן עידוד והערכה חיובית. המשפחות המגובות לרוב סובלות מדימוי עצמי נמוך, ובני המשפחה המגובה נותנים הרבה עידוד, מצביעים על כוחות ויכולות הטמונים בבני המשפחה או מפתחים אותם.
4. מתן הדרכה מצד הזוג המגובה. ההדרכה יכולה להיות קונקרטיית מאוד, למשל: כיצד לארגן את הבית או כיצד להכין מנה אחרונה, או לעסוק בנושאים כללים, כגון חינוך הילדים, זוגיות,

- התארגנות כלכלית. מכל מקום, גם ההדרכה בנושאים כלליים נעשית תוך כדי שיחה יום-יומית ופעולות היום-יום, ולרוב ניתנת לגבי מקרים ספציפיים.
5. עזרה לגבי פרנסת הבית – עזרה במציאת מקום עבודה לבעל/לאישה, פנייה לארגוני צדקה בעבור המשפחה והדרכה לגבי כלכלה נבונה.
6. יוזמה ותיווך לגבי עזרה לילדים. למשל, קשר עם מסגרות החינוך (ברשות המשפחה המגובה, כמובן), עזרה בהפניה לטיפולים פרה-רפואיים.
7. מתן דוגמה אישית – במידה הנכונה, על מנת שלא לגרום לחולשת הדעת. הדבר נעשה דרך ביקורים בבית המשפחה המגבה, אירוח לסעודות שבת וכו' וכן על ידי סיפורים על קשיים שהיו לזוג המגבה ואופן ההתמודדות איתם. ככלל, המשפחה המגובה רואה כיצד מתנהל בית תקין, יחסים טובים בין בני הזוג ובין ההורים לילדים, ארגון של בית, יחס של בני הזוג זה לזה.

ג. חלוקת התכנית לתקופות ובניית מטרות ביניים

1. חצי השנה הראשונה – שנה : תקופת של יצירת אמון וקשר הבסיס לכל העבודה המשותפת בין המשפחות הוא יצירת קשר ואמון, ולכן הוצבה המטרה הזו כמטרה העיקרית לחצי השנה הראשונה של התכנית, אף כי היא מטרתה של התכנית כולה.
- האמצעים להשגת המטרה הזו הם: ביקורים הדדיים, שיחות בין הנשים ובין הגברים, הקשבה לזוג המגובה ועידודו, עזרה בזמנים קשים, כולל עזרה פיזית של ממש (למשל בזמן לידה – עזרה בבית, בטיפול בילדים וכו').
2. תקופת הביניים : עבודה להשגת המטרות שצוינו לעיל
- זאת תקופת הביניים בתכנית – השגה של שילוב חברתי, התקדמות במישור האישי והזוגי, התקדמות בקשר לילדים, בהתארגנות כלכלית ובתעסוקה, וכל זה תוך כדי ביסוס הקשר בין שתי המשפחות. האמצעים הם האמצעים שפורטו לעיל.

3. תקופת הסיום – חצי השנה האחרונה : ההכנה לקראת הפרידה ושמירת ההישגים

בתקופה זו המטרה היא העמדת המשפחה המגובה "על הרגליים" כך שתוכל לתפקד גם ללא התמיכה המאסיבית של המשפחה המגבה. יש להבהיר שאין הכוונה כי ינותק בין שתי המשפחות בתום התכנית. הובהר לשתי המשפחות כי רצוי שגם לאחר סיום התכנית יישאר קשר מלווה, אבל פחות הדוק.

האמצעים להשגת המטרה הם הפחתה הדרגתית של המעורבות ההדוקה בחיי המשפחה המגובה, מתן תוכן חברתי יותר לפגישות, הפחתה של העזרה הטכנית ועידוד לכך שכאשר יש קושי – תפתור אותו המשפחה המגובה לבד, אבל בעידוד המשפחה המגבה. (לדוגמה – משפחה שמרבה להתארח לשבת בבית המשפחה המגבה תתחיל להכין יותר שבתות בביתה

שלה).

ד. מדדי ההצלחה

להלן אציג כל מטרה ומולה את מדד ההצלחה המתאים:

1. התחושה של המשפחה המגובה כי היא רצויה בקהילה, מדידת מספר השכנים/האנשים בקהילה שהיא מקיימת עמם קשר כעת, לעומת העבר;
2. מדידת מספר האירועים/החוגים/ שהמשפחה החלה להשתתף בהם בתקופת התכנית וכמות המשאבים הקיימים בקהילה שהיא החלה לנצל;
3. שאלון לגבי הדימוי העצמי (אם שייך להעביר מבחינה טכנית);
4. הכנת ארוחות חמות לפחות שלוש פעמים בשבוע, סידור הבית, קיפול הכביסה, בדיקה בכמה ימים האב עוזר בבית, מציאת מקור פרנסה לאחד ההורים;
5. מדידת מספר העונשים בבית ומספר הצעקות חזקות/מכות (אם ניתן), מדידת הפעמים שבהן יש "זמן איכות" עם הילדים ביום שבו עושים דברים ביחד;
6. בדיקת המאזן הכספי של המשפחה;
7. בדיקה אם קיבלו הילדים עזרה מקצועית ובאיזו מידה?

נספח 2: שאלון משוב למשפחות המגובות

פרויקט שכן טוב

שאלון דיווח ומשוב למשפחה המגובה

משפחה יקרה שלום רב,
במסגרת פרויקט "שכן טוב", הנכם נמצאים בקשר עם משפחה מגבה המנחה אתכם בניהול משק הבית והמסייעת לכם להשתלב טוב יותר בקהילה.

פרויקט זה ממומן על ידי המוסד לביטוח לאומי, המבקש לערוך מחקר שמטרתו ללמוד על הפרויקט ולהציע דרכים לשפרו, על מנת שיהיה ניתן להפעילו בעתיד גם בישובים אחרים.

במסגרת המחקר, הנכם מתבקשים לענות על שאלון זה ובכך לסייע לנו ללמוד טוב יותר על הצדדים החיוביים של הפרויקט, ועל אותם היבטים שמחייבים תיקון ושיפור. המחקר מתבצע על ידי גוף חיצוני – חברת פילת.

יש לציין שהדברים שתכתבו בשאלון זה יישארו חסויים, ולא יובאו לידיעת המשפחה המגבה או לכל גורם אחר בישוב או מחוצה לו.

רק נתונים מסוכמים וכלליים המתייחסים לכל המשפחות יסוכמו בדו"ח כללי שיימסר לביטוח לאומי – כמובן תוך השמטת השמות וכל פרט מזהה אחר.

תודה על שיתוף הפעולה,

פרטי רקע של המשפחה שלכם:

1. שם משפחה: _____
2. שם האב: _____
3. שם האם: _____
4. מספר הילדים: _____
5. גיל הילד/ה הצעיר/ה ביותר במשפחה: _____, גיל הילד/ה המבוגר/ת ביותר במשפחה: _____
6. מועד תחילת הקשר עם המשפחה המגבה: _____

פרטי המשפחה המגבה:

7. שם משפחה: _____
8. שם האב: _____
9. שם האם: _____
- תאריך מילוי השאלון: _____

הקשר בין המשפחה

נא לתאר את אופי הקשר ביניכם לבין המשפחה המגבה. בתיאור שלכם נא להתייחס לנקודות הבאות:

תשובות האם

א. תדירות וסוג הקשר בין האמהות: כמה פעמים בחודש/בשבוע אתן נפגשות, מי יוזם את הקשר, היכן נפגשות, מה עושות במפגשים האלה. אם חלו שינויים בתדירות וסוג הקשר בין האמהות מאז תחילת הפרויקט ועד היום, נא לפרט.

ב. שביעות רצון מתדירות וסוג הקשר

באיזו מידה את שבעת רצון מתדירות וסוג הקשר עם האם במשפחה המגבה. אם חלו שינויים בשביעות רצון מתדירות וסוג הקשר מאז תחילת הפרויקט ועד היום, נא לפרט.

תשובות האב

א. תדירות וסוג הקשר בין האבות: כמה פעמים בחודש/בשבוע אתם נפגשים, מי יוזם את הקשר, היכן נפגשים, מה עושים במפגשים האלה. אם חלו שינויים בתדירות וסוג הקשר בין האבות מאז תחילת הפרויקט ועד היום, נא לפרט.

ב. שביעות רצון מתדירות וסוג הקשר

באיזו מידה אתה שבע רצון מתדירות וסוג הקשר עם האב במשפחה המגבה. אם חלו שינויים בשביעות רצון מתדירות וסוג הקשר מאז תחילת הפרויקט ועד היום, נא לפרט.

שינויים במשפחה

כידוע לכם, המפגשים עם המשפחה המגבה אמורים לעזור לכם בתחומי חיים שונים. בסעיפים הבאים הנכם מתבקשים לדווח אם חלו שינויים כלשהם בהרגשתכם ובתפקוד המשפחה בכל אחד מן התחומים הבאים.

תשובות האם

1. תפקוד האם

א. נא לפרט אם חלו שינויים כלשהם בתפקוד שלך בתחומים כגון: ביצוע עבודות בית וסידור, בישול ואפיה, קניות וסידורים מחוץ לבית, עבודה מחוץ לבית וכד'.

ב. אם חלו שינויים כאלה נא לפרט כיצד לדעתך הסיוע של המשפחה המגבה עזר לך בהשגת השינויים.

תשובות האב

1. תפקוד האב

א. נא לפרט אם חלו שינויים כלשהם בתפקוד שלך בתחומים כגון: לימודים בכולל, מציאת מקום עבודה, תפקוד עזרה בבית וכד'.

ב. אם חלו שינויים כאלה נא לפרט כיצד לדעתך הסיוע של המשפחה המגבה עזר לה בהשגת השינויים.

תשובות האם

1. תפקוד האב

נא לפרט אם חלו שינויים כלשהם בתפקוד האב בתחומים כגון: לימודים בכולל, מציאת מקום עבודה, תפקוד עזרה בבית וכד'.

2. אם חלו שינויים כאלה נא לפרט כיצד לדעתך הסיוע של המשפחה המגבה עזר בהשגת השינויים.

תשובות האב

1. תפקוד האם

נא לפרט אם חלו שינויים כלשהם בתפקוד האם בתחומים כגון: לימודים בכולל, מציאת מקום עבודה, תפקוד עזרה בבית וכד'.

2. אם חלו שינויים כאלה נא לפרט כיצד לדעתך הסיוע של המשפחה המגבה עזר בהשגת השינויים.

3. טיפול בילדים

נא לפרט אם חלו שינויים כלשהם בטיפול בילדכם בתחומים כגון: רחיצת הילדים והלבשתם, הכנת הילדים ליציאה לבית הספר, סיוע לילדים בלימודים, הוצאת ילדים לגינה, השכבת ילדים בערב וכד'.

אם חלו שינויים כאלה נא לפרט כיצד לדעתכם הסיוע של המשפחה המגבה עזר בהשגת השינויים.

4. יחסים עם ילדים

נא לפרט אם חלו שינויים כלשהם ביחסים ביניכם כהורים לבין ילדיכם בתחומים כגון: קיום שיחות עם ילדים, הילדים מרגישים בנוח לפנות להורים ולספר, פחות כעסים וויכוחים בבית וכד'.

אם חלו שינויים כאלה נא לפרט כיצד לדעתכם הסיוע של המשפחה המגבה עזר בהשגת השינויים.

5. הישגי הילדים

נא לפרט אם חלו שינויים כלשהם בהישגי הילדים בלימודים או מבחינה חברתית.

אם חלו שינויים כאלה נא לפרט כיצד לדעתכם הסיוע של המשפחה המגבה עזר בהשגת השינויים.

6. שלום בית בין בני הזוג

נא לפרט אם חלו שינויים כלשהם ביחסים שבין בני הזוג.

אם חלו שינויים כאלה נא לפרט כיצד לדעתכם הסיוע של המשפחה המגבה עזר בהשגת השינויים.

7. שילוב חברתי

נא לפרט אם חלו שינויים כלשהם בשילוב החברתי של המשפחה, בתחומים כגון: שיפור קשר עם שכנים או עם אנשים שונים בקהילה, שיפור תדמית המשפחה בקהילה וכו'.

אם חלו שינויים כאלה נא לפרט כיצד לדעתכם הסיוע של המשפחה המגבה עזר בהשגת השינויים.

8. יכולת לנצל משאבים בקהילה

נא לפרט אם חלו שינויים כלשהם ביכולת המשפחה לנצל משאבים בקהילה, כגון: השתתפות בפעילויות קהילתיות (חוגים, הרצאות, אירועים וכו'), פניה לשירותים קהילתיים לצורך קבלת סיוע ומימוש זכויות, וכד'.

אם חלו שינויים כאלה נא לפרט כיצד לדעתכם הסיוע של המשפחה המגבה עזר בהשגת השינויים.

נספח 3: שאלון משוב למשפחות המגבות

פרויקט שכן טוב

שאלון דיווח ומשוב למשפחה המגבה

משפחה יקרה שלום רב,

במסגרת פרויקט "שכן טוב", הנכם נמצאים בקשר עם משפחה מגובה שאותה אתם מנחים בכל הקשור לניהול משק הבית ומסייעים להם להשתלב טוב יותר בקהילה.

פרויקט זה ממומן על ידי המוסד לביטוח לאומי, המבקש לערוך מחקר שמטרתו ללמוד על הפרויקט ולהציע דרכים לשפרו, על מנת שיהיה ניתן להפעילו בעתיד גם בישובים אחרים.

במסגרת המחקר, הנכם מתבקשים לענות על שאלון זה ובכך לסייע לנו ללמוד טוב יותר על הצדדים החיוביים של הפרויקט ועל אותם היבטים שמחייבים תיקון ושיפור. המחקר מתבצע על ידי גוף חיצוני – חברת פילת.

יש לציין שהדברים שתכתבו בשאלון זה יישארו חסויים, ולא יובאו לידיעת המשפחה המגובה או לכל גורם אחר בישוב או מחוצה לו.

רק נתונים מסוכמים וכלליים המתייחסים לכל המשפחות יסוכמו בדו"ח כללי שיימסר לביטוח לאומי – כמובן תוך השמטת השמות וכל פרט מזהה אחר.

תודה על שיתוף הפעולה,

פרטי רקע של המשפחה שלכם:

1. שם משפחה: _____
2. שם האב: _____
3. שם האם: _____
4. מספר הילדים: _____
5. גיל הילד/ה הצעיר/ה ביותר במשפחה: _____, גיל הילד/ה המבוגר/ת ביותר במשפחה: _____
6. מועד תחילת הקשר עם המשפחה המגובה: _____

פרטי המשפחה המגובה:

7. שם משפחה: _____
 8. שם האב: _____
 9. שם האם: _____
- תאריך מילוי השאלון: _____

הקשר בין המשפחות

נא לתאר את אופי הקשר ביניכם לבין המשפחה המגובה. בתיאור שלכם נא להתייחס לנקודות הבאות:

א. תדירות וסוג הקשר: כמה פעמים בחודש/בשבוע נפגשים, מי יוזם את הקשר, היכן נפגשים, מה עושים במפגשים האלה.

ב. שביעות רצונכם מתדירות וסוג הקשר

בתשובתכם נא להתייחס בנפרד לקשר בין האמהות, בין האבות ובין המשפחות בשלמותן. כמו-כן, אם חלו שינויים בקשר בין המשפחות מאז תחילת הפרויקט ועד היום, נא לפרט.

שינויים במשפחה

כידוע לכם, המפגשים עם המשפחה המגובה אמורים לעזור להם בתחומי חיים שונים. בסעיפים הבאים הנכם מתבקשים לדווח אם, לפי הערכתכם, חלו שינויים כלשהם בהרגשתה ובתפקודה של המשפחה המגובה בכל אחד מן התחומים הבאים.

1. תפקוד האם

נא לפרט אם חלו שינויים כלשהם בתפקוד האם בתחומים כגון: ביצוע עבודות בית וסידורו, בישול ואפיה, קניות וסידורים מחוץ לבית, עבודה מחוץ לבית וכד'.

אם חלו שינויים כאלה נא לפרט כיצד לדעתכם הסיוע שלכם עזר בהשגת השינויים.

2. תפקוד האב

נא לפרט אם חלו שינויים כלשהם בתפקוד האב בתחומים כגון: לימודים בכולל, מציאת מקום עבודה, תפקוד בעבודה, עזרה בבית וכד'.

אם חלו שינויים כאלה נא לפרט כיצד לדעתכם הסיוע שלכם עזר בהשגת השינויים.

3. טיפול בילדים

נא לפרט אם חלו שינויים כלשהם בטיפול המשפחה המגובה בילדיהם בתחומים כגון: רחיצת הילדים והלבשתם, הכנת הילדים ליציאה לבית הספר, סיוע לילדים בלימודים, הוצאת ילדים לגינה, השכבת ילדים בערב וכד'.
אם חלו שינויים כאלה נא לפרט כיצד לדעתכם הסיוע שלכם עזר בהשגת השינויים.

4. יחסים עם ילדים

נא לפרט אם חלו שינויים כלשהם ביחסי המשפחה המגובה עם ילדיהם בתחומים כגון: קיום שיחות עם ילדים, הילדים מרגישים בנוח לפנות להורים ולספר, פחות כעסים וויכוחים בבית וכד'.

אם חלו שינויים כאלה נא לפרט כיצד לדעתכם הסיוע שלכם עזר בהשגת השינויים.

5. הישגי הילדים

נא לפרט אם חלו שינויים כלשהם בהישגי ילדי המשפחה המגובה בלימודים או מבחינה חברתית.

אם חלו שינויים כאלה נא לפרט כיצד לדעתכם הסיוע שלכם עזר בהשגת השינויים.

6. שלום בית בין בני הזוג

נא לפרט אם חלו שינויים כלשהם ביחסים שבין בני הזוג במשפחה המגובה.
אם חלו שינויים כאלה נא לפרט כיצד לדעתכם הסיוע שלכם עזר בהשגת השינויים.

7. שילוב חברתי

נא לפרט אם חלו שינויים כלשהם בשילוב החברתי של המשפחה המגובה, בתחומים כגון: שיפור קשר עם שכנים או עם אנשים שונים בקהילה, שיפור תדמית המשפחה בקהילה וכו'.

אם חלו שינויים כאלה נא לפרט כיצד לדעתכם הסיוע שלכם עזר בהשגת השינויים.

8. יכולת לנצל משאבים בקהילה

נא לפרט אם חלו שינויים כלשהם ביכולת המשפחה המגובה לנצל משאבים בקהילה, כגון: השתתפות בפעילויות קהילתיות (חוגים, הרצאות, אירועים וכו'), פניה לשירותים קהילתיים לצורך קבלת סיוע ומימוש זכויות, וכד'.

אם חלו שינויים כאלה נא לפרט כיצד לדעתכם הסיוע שלכם עזר בהשגת השינויים.

נספח 4: ריכוז תשובות המשפחות המגבות והמגובות: לפי נושאים

נושא 1 – הקשר בין המשפחות		
קוד משפחה	משפחה מגבה	משפחה מגובה
1	<p>בתחילת הקשר האישה הייתה עולה אלינו מידי יום ביומו כבר בשעה 8:00 בבוקר למשך כמה שעות, ולאט לאט ראתה סדר בית, איך שמתנהל אצלנו ולכן התחילה לעלות רק בשעה 10:00. במשך השעות שהייתה אצלנו ראתה איך מתנהל הבית, סדר, ניקיון, אפיה ובישול... והתחילה גם היא לבשל ארוחות צהריים ולא רק לקנות סויה וכד'.</p> <p>כיום הרבה היא יוצרת את הקשר ע"י שבאה לבקש משהו מסוים ונשארת לכמה שעות. הבעלים נפגשים כמה פעמים בשבוע והוא נעזר בי בכל תחומי החיים: כלכלה, חינוך, עבודה. לא האמנו בתחילה שנוכל להגיע איתם לחיי משפחה רגילים. כיום ריהטנו להם את הבית, יש סדר וניקיון וחיים רגילים.</p>	<p>ע"פ האם: נפגשות הרבה ומדברות, כל פעם מישהי אחרת יוזמת.</p>
2	<p>תדירות הקשר שלנו היא פעמיים בשבוע בד"כ. בעלים, תדירות הקשר הטלפוני שלהם היא פעם בשבוע ונפגשים בערך פעמיים בחודש. הקשר יזום ע"י שתינו. אני נפגשת עם אנה בבית שלי או שלה ובעלי בד"כ נפגש איתו בבית הכנסת. כשבועלי נפגש איתו הם בד"כ מתחילים הלימוד ולאחר מכן הם גולשים לשיחות אישיות. ואצלי ואצלה זה שיחות בד"כ על הילדים, בית וכד'. יצא לנו גם ללכת ביחד לקנות בגדים לילדים, כשהיא מגיעה אלי היא מרגישה צורך לסדר ולנקות. היום אני מאוד מרוצה מתדירות וסוג הקשר כי בהתחלה הם היו מאוד מרוחקים.</p>	
3	<p>סוג הקשר נושא אופי של מפגשים חד שבועיים בד"כ בשבת. אנו מזמינים אותם לסעודות שבת. ההזמנה בד"כ באה מצידנו. קורה וגם באמצע השבוע יש מפגש ואז הבקשה באה מצד המשפחה המגובה לצורך שמירה על הילדים או סוג אחר של עזרה. יש גם קשר טלפוני בין הנשים ופחות מצד הגברים, בערך פעם בשבוע.</p>	<p>ע"פ האם: עכשיו יוצא פחות, בשבתות פעם בשבועיים, תלוי בתקופה, פעם היה יותר עכשיו קשה עם הילדים. ע"פ האב: נפגשים פעמים ספורות, בעיקר בשבתות, אני לא כל כך צריך את זה, בעיקר בשביל אשתי. הייתי רוצה שאשתי תהיה יותר בקשר איתה.</p>
4	<p>כל שבוע נפגשים פגישה משפחתית, מלבד פגישות בתדירות משתנה, לפעמים כל יומיים ולפעמים כל יום. מלבד שיחות בטלפון הפגישות באמצע השבוע, מתבצעות בד"כ ע"י ביקורים בביתנו, ע"י האישה, הילדים ולפעמים גם הבעל. השיחות נסבות על כל הנושאים: הן בחינוך הילדים, הן בבעיות בקשר בני הזוג, יחסי קרובים ושכנים וכו'. בד"כ השיחות גולשות על כל מיני נושאים, הם מוזמנים ומזמינים אותנו כקרובי משפחה לכל דבר. (אפילו מוזמנים לשמחות משפחתנו). כשיש בעיות יודעים הם לפנות אלינו, מפעם לפעם אנחנו יוזמים קשר, כדי לדעת מה המצב. (ישנן עליות ומורדות בחיי המשפחה). בד"כ הם באים ומשוחחים על מצבם (יותר האישה) בתקווה לקבל הכוונה ועצה. כפי שנכתב לעיל הם מרגישים כמו משפחה, וכן אנו נקשרנו מאוד וילדיהם מעניינים עם חכמותיהם, כמו משפחה קרובה מאוד. העבודה עוד לפנינו, אך האתגר והסיפוק גדול.</p>	<p>עפ"י האם: נפגשות בשבת, לפעמים אנחנו סתם באים עם הילדים או להפך. גם בעלי נפגש בשבת. אני מרוצה, אם אני צריכה אותה היא תמיד תבוא מתי שאני צריכה.</p>
5	<p>תדירות הקשר עם האישה: קשר טלפוני של פעם/פעמיים בשבוע. רוב הטלפונים ביוזמת המשפחה המגובה. המפגשים - לא קבוע. לפחות פעם בחודש המשפחה מתארכת לסעודות שבת, לפעמים פעמיים בחודש. סוג המפגשים מגוון למדי: פעם נסיעה לים יחד ופעם נסיעה מחוץ לעיר ביחד לבקשת ברכה מרב, פעם מפגש משותף עם הילדים בגינה. ולפעמים צעידה, הליכה בשעות הערב ומדי פעם פגישות אקראיות ברחוב, בגינה, וכד'.</p> <p>במפגשים מדברים בד"כ בנושאי חינוך, שלום בית, העלאת זיכרונות ילדות - חלוקת חוויות ורשמים מאירועים שונים בחיים. הדרכה ועצות מעשיות בניהול בית, סדר וארגון, העברת מתכונים, עצות פרקטיות לחסכון, תשובות לשאלות רבות שמתעוררות בהשקפה וחווות דעת במגוון נושאים.</p>	<p>עפ"י האם: הרבה פעמים נפגשות בשבתות כשאנחנו מוזמנים. מאוד עוזרים לנו עם עצות, בעלי מתקשר לבעלה ומדבר איתו. אם צריך כסף הוא משיג משהו שיכול לעזור, הבעל עזר מאוד לבעלי לבנות סוכה. טוב לי מאוד ככה, גם בעלי מאוד מרוצה.</p>

	<p>המון עידוד ותמיכה רגשית בכל שיחה תוך חיזוק וגיבוי המעשים החיוביים שהאישה מספרת שעשתה. אני שבעת רצון מתדירות הקשר שאינו תלתי ומאיך קשר עקבי, פתוח והדדי. באחת השיחות שהיו לי איתה התבטאה האישה ואמרה: "אני מרגישה שאת כמו אמא שלי, כמו אחות טובה שלי, כמו מורה שלי" (הכול בנשימה אחת).</p> <p>הקשר עם הבעל הוא בעיקר טלפוני (פעם בשבוע) בנושאים של עזרה והכוונה בהשגת עבודה, עזרה ממוסדות ונושאים אישיים גם כן שבהם נעזר על ידי, בהרבה הזדמנויות שיש לו ספקות הוא נוהג להתקשר ולשאול ולקבל עזרה והכוונה, בס"ד הוא רואה בביתנו כתובת (אמנם לא תליתית מדי) לעצה והכוונה ועידוד.</p>	
<p>ע"פ האם: בעיקר אני הולכת אליה, יושבת ומדברות בבוקר, הם מזמינים אותנו לשבת, יש קשר טלפוני, נפגשות אחה"צ עם הילדים ששיחקו בחוץ. בזמן האחרון פחות בקשר כי המגבה ילדה, יש תנודות, סך הכל אנחנו בקשר כל לומדים יחד בעיקרון כל ע"פ האב: נפגש עם הבעל המגבה, לומדים יחד בעיקרון כל יום. הרבה מתייעץ עם הבעל המגבה, יש ממש קשר טוב. מרצה מאוד מהתדירות, הקשר מאוד טוב לו, הם מאוד עוזרים לנו, אם צריך לשמור על הילדים אז הם תמיד שם.</p>	<p>הקשר בין הבעלים הוא קשר יומיומי, על ידי לימוד בחברותא, דרך הטלפון כל ערב, וממילא מפתח שיחה גם לגבי דברים אחרים חוץ מלימוד. ובעקרון, כאשר יש לו דבר מציק ומעיק עליו מאוד, הוא מתקשר ושוף את לבו. כידוע הוא נושא בעול הבית יחידי וממילא כאשר מתנהלת שיחה בין הבעלים המוכן בחלק מהשיחה לתת לו עידוד ונוח להמשיך ולשאת את עול הבית, בין הבעלים יש פתיחות והוא מספר על קשיים ומצוקות הלא נעימים כל כך שהוא עובר, כפי שנראה כיון שהקשר הוא תמידי, אז נוצר קשר יותר חזק. הקשר בין הנשים. הקשר מבוסס על שיחות טלפון שמתבצעות בתמידות וביוזמת משפחה מגבה, ובמשך הזמן התחילה גם האם המגובה להתקשר מה שבתחילה לא קיים. הטלפון מטעם משפחה מגבה הוא חברותי, שיחה כללית ומצד משפחה מגובה הטלפון הוא כאשר יש איזו מצוקה. אמנם מצד הנשים יש פחות פתיחות, האם המגובה מנסה להציג שהכול זורם ומתנהל כשורה. גם בניהול הבית וטיפול בילדים, למרות שמצד המציאות זה לא כל כך תואם. הפגישות בין המשפחות הן כאשר משפחה מגבה מזמינה את המשפחה המגובה לשבתות וחגים.</p>	6
<p>ע"פ האם: הפגישות נעשות לפחות פעם בשבוע, שיחות טלפון רבות, מפגשים בשבתות, בתחילה היה מעט מפגשים, לאחר תקופה שבה נרכש אמון כי המטרה היא לחזקם ולבסס את המשפחה נוצר קשר חזק יותר. כל פעם מישהי אחרת יוזמת את הפגישות, בעיקר ע"פ רצון האם המגובה כדי לא לגרום לה ללחץ. זה מתאים לה, חשוב לה הקשר והשפעתו על חיי המשפחה. בתחילה לא הייתה מעוניינת בקשר רצוף אך לאחר מכן היה חשוב לה פגישות בשבת בגלל ההווה של המשפחה ולכן זה השתנה. ע"פ האב: מרצה מסוג הקשר עם האב המגבה במידה רבה, הוא מהווה דמות סמכותית מכובדת וראויה להערכה, קשר יומיומי, נפגשים פנים מול פנים. מקבל ממנו הדרכה צמודה שמאוד מתאימה לו. אם יש קשיים שהאם מספרת לאם המגבה היא מעבירה את המידע לבעל המגבה.</p>	<p>הבעל אברך בכולל שלי ועל כן המפגש בינינו מדי יום ביומו. בתחילה היה צורך לפתוח איתו את הקשר, אולם לאחר שהוא נפתח אליי, הוא בעצמו ניגש אלי מדי יום ומספר את כל המעיק עליו עד לפרטים הקטנים ביותר.</p> <p>אשתי בקשר עם האם המגובה מידי מספר ימים בד"כ בטלפון ולעיתים קרובות נפגשות ביחד, היא מספרת את כל המעיק עליה בקשר עם בעלה ובתפקוד בבית ומקבלת עצות מועילות ובס"ד.</p> <p>אין ספק שהקשר בין הצדדים הוסיף רבות למשפחה המגובה. בנוסף מסרתי שיעור שבוע בבית המשפחה המגבה לנשים בעלות תשובה בדגש מיוחד על הקשיים שהם עוברים והתוצאות ב"ה ברורות מעל למצופה.</p>	7
<p>ע"פ האם: אני מאוד שמחה על הקשר, הם מצוינים, מרגישים שהם כמו משפחה, קשה לפרט, היא מאוד טובה, עם לב טוב ויש לה ניסיון חיים. היא מבוגרת ממני ועוזרת לי מאוד עם ההתאקלמות בעולם החרדי. יש לה כבר ילדים גדולים והיא תורמת לי מהניסיון שלה. מתי שאני צריכה עזרה בשמירה על הילדים היא שולחת לי את הבנות שלה שיעשו בייביסיטר. בשבילי הכי חשוב שאני מרגישה שיש לי מישהי כמו אמא, היא תמיד נמצאת כשאני צריכה. אני הולכת אליה פעם בשבוע היא לוקחת אותי עם הילדים לפארק, אני מתקשרת אליה והיא תמיד מוכנה להקשיב ולעזור לי. החיים בשבילי פה זה מאוד קשה, אנחנו לא רגילים לדרך החיים הזאת והיא ממש מבינה אותי. האבות נפגשים בד"כ במוצ"ש ללימוד ביחד, בעיקר על חינוך ילדים. מתארת מקרה שבו הבן נפצע והיא נותרה עם 13 ילדים ובלי שום אפשרות לקחת את הבן למיון, ישר</p>	<p>נפגשים פעם בשבוע. אני נפגשת פעם בשבוע עם האם והילדים. כיום אין להם יכולת להיפגש ללא הילדים, אם כי יש בכך צורך גדול. אופי המפגשים - הולכים לגינה כדי שיהיה להם תעסוקה או בבית עם משחקים. יוזמת הקשר היא הדדית.</p> <p>השיחות בינינו - על הילדים, גבולות, חינוך, היא מאוד מכירה את הילדים שלה ויודעת את הצרכים שלהם. על דת וצניעות, פרנסה ואיך להתמודד. על נושא של הבריאות הגוף והנפש שלה, עברה ניתוח כיס מרה. היא בהשרדות קיומית בטיפול ב-3 קטנים כשיש לה סטנדרט גבוה וטוב לטיפול בהם - דורשת מעצמה. הבית פחות נקי ומסודר. הבעלים נפגשים כל מוצ"ש לומדים יחד ומדברים על חינוך ילדים (לאחרונה בתדירות פחותה בגלל שעון קיץ). התחילו ללמוד באמצע שבוע. הוא מתקשר לבעלי, שואל, יוזם. הילדים מאוד חכמים ולכן מאתגרים את ההורים. גם מדברים על קשיי פרנסה. הלכו לייעוץ כלכלי. ההוצאות שלהם מאוד צנועות.</p>	8

<p>התקשרה אליה והיא לקחה את הבן למיין ושהתה איתו שם יום שלם.</p>		
<p>ע"פ האם: קשר מקסים, יועצת, פסיכולוגית, בשבילנו היא הכול. הייתה תקופה שכל שבוע ולפעמים טלפוני הדוק. עכשיו נפגשות פעמיים בשבוע בשל העזרה עם הילדים. יש פגישות של פעם בשבוע לימוד בחברותא, לומדים כל מיני נושאים. היא חמימה, נותנת ומחזקת באמונה, ביטחון ועידוד, מעלה את הביטחון העצמי. יש לה חוכמת חיים עמוקה, נותנת פרספקטיבה אחרת לדברים. מתארחים בשבתות, הילדים מאוד אוהבים להגיע אליהם. מאוד שבעת רצון, מרוצה. ע"פ האב: די מרוצה מהקשר איתו, לא הסתדר עם חברותות והשעה הקבועה איתם נותנת להם המון.</p>		9
<p>ע"פ האם: פעם בשבוע שתיהן יוזמות את הקשר, מבשלות לשבת, היא מביאה לי מתכונים, חלות, עוגה לשבת, ארוחות צהריים. מספרים לה חוויות, פעם בחודשיים לאירוח בשבת. מרוצה מאוד, היא מקסימה, אנחנו "מנצלים" אותה הרבה, יש לה רעיונות טובים. מלמדת טיפים שלא הייתי עושה אותם, דברים מהחיים. ע"פ האב: לומדים בחברותא שעה ביום – כל יום. לומדים בכלל או בחוץ עם כסאות באוויר הצח או בפנים בבית, לומדים גמרא ולפעמים מתפתח דיון סוער, כשאשתו מגיעה אנחנו יושבים ומדברים על כל מיני נושאים על עולם היהדות, יש לנו מה ללמוד מהם והם עוזרים לנו.</p>	<p>הבעלים נפגשים עם מספר פעמים בשבוע בבית המדרש ולומדים יחד כשעה, שעה וחצי וגם שעתיים לפעמים. בפגישות אלו מדברים גם על מצב המשפחה לפי מה שמעיק על ר' ישר, הוא זורם בדיבורו וקל להיכנס איתו לשיחה על דברים אלו. בהתחלה בעלי היה יזום את הפגישות, אך אחר כך האב המגובה ישר היה מגיע בעצמו ללמוד איתו. זה היה בשבועות שב"בין הזמנים". עכשיו שהתחיל הזמן, נפסקה תדירות הפגישות ובעלי צריך ליזום אותם שוב. אני פחות פוגשת את האם המגובה מפני שהיא עובדת מהבוקר עד 3:00 אחה"צ ולפעמים אף חוזרת לאחר מנוחה, לעבודה. לעיתים אני מתקשרת אליה ומשוחחת איתה בטלפון, אך לא שיחות זורמות מכיוון שהיא טיפוס סגור יותר. לעיתים אני באה אליהם הביתה. מספר פעמים בשבוע (עכשיו שהילד עדיין בחופש), בנם מגיע אלינו לכמה שעות בכל פעם. הדבר גורם שההורים יבלו זמן איכות יחד - וגם כאשר האימא עובדת - זה לא מקשה על האבא להיות איתו כ"כ הרבה שעות ולאבד את סבלנותו כלפיו. לגבי הילד, ביקורים אלו הם לפי דעתי חיוביים, מפני שבביתו אין לו עם מי לשחק בהיותו בן יחיד. כאן מפתח יחסי חברה ומרגיש אהוב ורצוי, ב"ה. פעם בכמה שבועות, המשפחה באה להתארח אצלנו בשבת, על פי רוב בסעודה הראשונה. הם מתרשמים (לפי דיווחם) מהיחסים הסובלניים בין בני הבית, מהשלווה והרוגע ב"ה.</p>	10
<p>הקשר שלנו עם המשפחה המגובה הוא קשר של התעניינות, מאחר ואנחנו מכירים זמן קצר יחסית, תדירות הקשר היא פעם פעמיים בשבוע האמהות ופעם בשבוע האבות, הקשר הוא טלפוני. הם היו אצלנו פעם אחת בשבת, אך לא רצו יותר, בגלל קושי עם ילד חריג שלהם, שקשה להיות איתו מחוץ לבית. ניסינו פעמים רבות להיפגש עמם, אך הם עובדים או לומדים והמועד לא מתאפשר מצידם. הם עסוקים מאוד עם העבודה והילדים, בפוטנציאל הם מעוניינים אך בתכל'ס קשה להם לקבוע זמן, מאחר והאם עובדת עבודה בקבלנות פעם לפנה"צ ופעם אחה"צ, עבודה לא מסודרת. ייתכן ועכשיו מהראשון לחודש היא תתחיל לעבוד יותר בצורה מסודרת והילדים ילמדו קרוב יותר לבית ואז היא תוכל ביתר קלות לקבוע מועד לפגישה. וכן האב, בימי בין הזמנים היה עסוק כל הזמן עם הילדים ולא עלה בידו לקבוע עם בעלי. נקווה שבהקדם בעיה זו תיפתר. ניסיתי להציע לה שאני אבוא אליה, אך היא לא הסכימה בשום אופן, לא בשבת ולא ביום חול. ולכן, מאחר והקשר הוא רק טלפוני ומתבסס על התעניינות בלבד, נבצר מעמנו למלא את הפרטים שבדפים הבאים.</p>	<p>הקשר שלנו עם המשפחה המגובה הוא קשר של התעניינות, מאחר ואנחנו מכירים זמן קצר יחסית, תדירות הקשר היא פעם פעמיים בשבוע האמהות ופעם בשבוע האבות, הקשר הוא טלפוני. הם היו אצלנו פעם אחת בשבת, אך לא רצו יותר, בגלל קושי עם ילד חריג שלהם, שקשה להיות איתו מחוץ לבית. ניסינו פעמים רבות להיפגש עמם, אך הם עובדים או לומדים והמועד לא מתאפשר מצידם. הם עסוקים מאוד עם העבודה והילדים, בפוטנציאל הם מעוניינים אך בתכל'ס קשה להם לקבוע זמן, מאחר והאם עובדת עבודה בקבלנות פעם לפנה"צ ופעם אחה"צ, עבודה לא מסודרת. ייתכן ועכשיו מהראשון לחודש היא תתחיל לעבוד יותר בצורה מסודרת והילדים ילמדו קרוב יותר לבית ואז היא תוכל ביתר קלות לקבוע מועד לפגישה. וכן האב, בימי בין הזמנים היה עסוק כל הזמן עם הילדים ולא עלה בידו לקבוע עם בעלי. נקווה שבהקדם בעיה זו תיפתר. ניסיתי להציע לה שאני אבוא אליה, אך היא לא הסכימה בשום אופן, לא בשבת ולא ביום חול. ולכן, מאחר והקשר הוא רק טלפוני ומתבסס על התעניינות בלבד, נבצר מעמנו למלא את הפרטים שבדפים הבאים.</p>	11
<p>ע"פ האם: לאחרונה הם חיתנו ילדים אז עכשיו הקשר קצת פחות, בהתחלה הזמינו אותה לסעודה שלישית בשבת אך זה לא היה נוח. הקשר הוא טלפוני, שולחת מתנות ליומולדת של כל אחד. הבנות שלה שומרות לי על הילדים פעם בשבוע כשהלכתי לשיעורים בעבר. לא כ"כ מבינה את מטרת הקשר ביני לבין המשפחה, זה עזר לי בשמירה על הילדות, אין לי משפחה תומכת וזה קצת תחליף, אני</p>	<p>הקשר בינינו הוא כקשר בין ילדים נשואים להורים. בכל עת ובכל שעה בכל עניין משתדלים לעזור ולמצוא פתרונות בכל הנושאים.</p>	12

<p>מרוצה ממנה, היא נחמדה ובסדר. פעם בעלה רצה שילמדו יחד אך, בעלה עסוק מאוד, יש לו סדרים עמוסים לכן אין לו זמן, אך כשנפגשים הקשר טוב.</p>		
<p>ע"פ האם: קשר טלפוני, מרגישה שהיא כמו אחותי, אם מציק לי משהו אני מתקשרת כל הזמן, שתינו עסוקות מאוד, פחות נפגשות, יותר ייעוץ ובטלפון. זה לא "שכן טוב" אלא "אח גדול". שתינו מתקשרות, בהתחלה היינו נפגשות פיזית יותר, זה היה סגנון אחר. בשבתות התארחנו הרבה, עכשיו פחות, היה עוזר אם הייתה מגיעה יותר. זה מעולה לי.</p> <p>ע"פ האב: הבעל ברסלב, יש הערכה רבה ביניהם אך זה סגנון שונה בעבודת ד', הוא לא מקבל ממנו כ"כ, יכול לשבת איתו וללמוד, בהתחלה היו קצת מפגשים עכשיו פחות, בסעודה שלישיית יש מפגשים אצלם. הבעל בלילות לומד וביום ישן וזה לא הסדר יום שלו. הבעל פנה לאם המגבה לבקש עזרה כשהיה סכסוך בין בני הזוג והיא מאוד עזרה. בעלה של המגבה הגיע כשהאם המגובה עזבה את הבית עקב סכסוך וזה מאוד עזר. הייתה שיחה טובה, זה טוב שיש כתובת במצבים האלה.</p>		13
<p>ע"פ האם: הייתה תקופה שהלכנו פעם בשבוע ביחד להשתלמות, נפגשות אצלי פעם בשבוע בבית, משהצוה יחד ותוך כדי מפטפות, יש לי הרבה קשר טלפוני איתה – כמעט כל יום, מדברות ביחד והכל. אני מאוד שמחה עם הקשר, מאוד טוב לי עם זה. אולי עכשיו שאני מפסיקה לעבוד יהיה לי יותר זמן, ככה זה טוב גם לה, אני צריכה שיתאים גם לה. ביום חמישי באה אלי עזרה לי לעשות קוגל.</p> <p>ע"פ האב: אני כבר הפסקתי להיפגש איתו, פעם נפגשתי איתו והוא לא מצא חן בעיני. הוא אדם נחמד, מאוד קל לתקשר ולהבין אותו אבל יש לו ריח בפה ובגוף. רציתי בהתחלה בלימוד אבל לא הסתדר לו. יוצא לו להתקשר פעם בשבועיים. לפעמים אני רוצה לגמור את השיחה, לא לשמוע אותו, אבל לא נעים. הייתי רוצה אנשים יותר בראש שלי. היינו פעם אחת בשבת, אבל אני לא אוהב את השולחן שבת שלו.</p>	<p><u>האבות</u> - נפגשים מדי שבוע ללימוד. תחילה היוזמה הייתה שלנו, אך כעת זה הדדי. לומדים בבית הכנסת בדרך כלל, מדי פעם בבית. מלבד זאת משתדלים כפעם בשבוע לדבר בטלפון. בתקופה האחרונה עקב מציאת עבודה של אב המשפחה הקשר בעיקר טלפוני, ומעט עזרה וסיוע כללי כאשר הוא זקוק לכך. כיום ב"ה הקשר יזום לפעמים גם ע"י אבי המשפחה המגובה. היינו רוצים שהקשר יהיה יותר קולח, רצוף וממילא גם יעיל. <u>האמהות</u> - הקשר הוא יומיומי. פעם בשבוע בביתנו מדי יום ראשון, לימוד משותף, שיחה/הליכה וכדו'. פעם בשבוע היא באה לעזור לנו במשק בית (תמורת תשלום). וכן קשר טלפוני של <u>לפחות</u> פעם ביום, ביקורי שבת וכדו'. הקשר מאוד חם ממש כאחות. בעבר הקשר היה ממש "חונק", טלפון כל 5-10 דקות! ביקורי פתע בשעות קשות, וכעת ב"ה הקשר נעשה חיובי וטוב יותר. היינו רוצים שהמפגשים יהיו יותר מוגדרים ופחות תובעניים. אך כמובן שזה יקרה אי"ה כאשר המשפחה תתייצב. <u>הילדים</u> - באים מדי פעם (כפעם, פעמיים בשבוע) לשחק, לשמור על הילדים שלנו וכדו', וכן מדי ליל שבת. <u>המשפחות</u> - מדי פעם לסעודת שבת בתקופה האחרונה פחות עקב אי נוחות.</p>	14
<p>ע"פ האם: הקשר מספר פעמים בשבוע, בתחילה הקשר המשפחה המגבה יזמה את הקשר, אך ככל שחולף הזמן הקשר הולך ומתחזק מצד המשפחה המגובה. בתחילה המפגשים היו אצל המגובים בבית ובהמשך גם פה וגם שם. מאוד מרוצה, מרגישה שהיא דמות להערצה, דמות אימהית, תומכת, אכפתית. כל השינויים בקשר נעשו יותר יעילים ובונים, בהתחלה יצרו אמון ועכשיו כמו משפחה.</p> <p>ע"פ האב: הקשר עם האב הוא לעיתים יותר רחוקות כיוון שהבעל של המשפחה המגובה לומד מחוץ ליישוב ומגיע בלילה. הקשר אחת לשבוע הוא כמו בין תלמיד לרב, דמות חינוכית. הקשר שנוצר מההתחלה ועד היום תרם מאוד לביטחון האישי כבעל משפחה וכאדם שיש לו משענת.</p>	<p>האבות נפגשים בערך כל חודש וחצי במסגרת הזמנה שלנו בשבתות. במשך האירוח הם משוחחים כשלוש שעות על כל מיני נושאים, ביניהם: חינוך ילדים, דברי תורה, וסתם נושאים. הקשר נפלא והוא מרגיש כמו "בבית", שמח מאוד להתארח אצלנו ומחכים ממש להזדמנות הזו. מכיוון שהוא לומד בירושלים, חוזר די מאוחר, קשה להיפגש במשך השבוע. האמהות ביניהן נפגשות כמעט כל יום במסגרת העבודה. ממש נקשרנו, הקשר מקבל אופי של חברות וההרגשה מצוינת. נושאי שיחה מאוד מגוונים, יותר מדברות בטלפון על חזיון, בישולים, אפיה, ילדים, ארגון הרצאות, גם קורה לצאת ביחד להרצאות. הקשר בדרך כלל יזום ממני. כמו-כן נפגשות כמובן בשבתות אירוח, שאז אני מייצעת הרבה בהתנהגות עם הילדים, מכיוון שאז יש הזדמנות לראותם ביחד והתנהגותם ביחד. תדירות הקשר בין המשפחות בשלמותן אינה מספיק גבוהה. זה תלוי אך ורק בנו. כי מצד המשפחה המגובה יש רצון טוב להיות מוזמנים יותר.</p>	15
<p>ע"פ האם: אנחנו חברים טובים, מרגישים שיש לנו גב מאחורינו, נותנת לנו בטחון ושמחה בחיים. היא דמות בשבילי, אם יש לנו קושי יש לנו למי לפנות. זה שימח אותי כי אין לי הרבה חברות בקהילה, נפגשות מדי פעם, מדברות בטלפון, יוזמה הדדית.</p>	<p>אנו נפגשים כפעם עד פעמיים בשבוע - בדרך כלל שתי המשפחות יזמות את הקשר פעם אנו ופעם הם - אם שתי המשפחות ביחד נפגשות זה יותר ליצור קשר חם בינינו, ובין הילדים ובמפגשים אלו מדברים נושאים כלליים. ובמקרים שאנו רוצים להעביר מסר כלשהו, נפגשים אנו לבד עם מי שצריך</p>	16

<p>ע"פ האב: יש לי קשר טוב איתו, מרגיש מאוד פתוח איתו, יש לי עם מי לדבר. הוא יעשה הכול בשבילי, כל מה שאני צריך. אני מרגיש שהוא כמו אח שעוזר לי בכל. הוא מסור אפילו שיש לו הרבה דברים על הראש.</p>	<p>להעביר לו את המסר - בדרך כלל לבעל. כמו-כן אנו נוסעים איתם לעיתים די תכופות לאכול יחד או סתם לטייל. בין שני הגברים ישנה שביעות רצון מתדירות וסוג הקשר מכיוון שהבעל פתוח ומוכן לשמוע (עד כמה שמסוגל), ובין שתי הנשים יש פחות שביעות רצון בגלל חוסר מפגשים ביניהן מסיבות טכניות. חלו שינויים בקשר בין המשפחות ע"י שבתחילה אנו יזמנו כמעט תמיד את המפגשים וכעת הם ממש מבקשים זאת מאיתנו ומרגישים ממש חלק ממשפחתנו עד כדי שכאשר בחופשים אנו במשפחתנו יוצאים לטייל וכד', הם לא מצליחים להבין איך זה שלא לקחנו אותם איתנו.</p>	
<p>ע"פ האב: אנחנו נפגשות, פעם יותר, כשהיינו גרות בקרבת מקום. זה תורם לי הרבה, מחזק. היו לי מצבים לא פשוטים וראיתי את ההבדל אחרי היכרות שלי איתה לבין לפני. יש לי הרבה יותר כוח וראיה חיובית שהיא הכניסה לי. זה כבר הפך להיות קו חשיבה שלי בזכותה. ע"פ האב: יחסי הגילאים לא מתאימים, אין כימיה, סגנון אחר השקפתית ומחשבתית. איתה שיחות מדי שבוע ואפילו מדי יום. תרם לנו העידוד, יש לה הרבה צדקנות לאישה הזו. יש לה את התמיכה והעצות. אני הייתי מצפה מאשתי וזה לא חברה היא יותר דמות. הייתי מעדיף מישהי יותר בגובה העיניים.</p>	<p>17 הקשר בינינו טוב מאוד כאל משפחה קרובה, ונעשה בעיקר טלפונית, גם בהזמנה לשבת או חג, פעם בחודש-חודש וחצי. האמהות - כמעט כל יום בטלפון, יוצאות לכנסים או הרצאות לנשים מדי פעם. האבות פוגשים מדי פעם, ובעיקר מהווה אישיות תומכת, סמכותית, מתייעץ מדי פעם... רוב הזמן יזמתי אני את הקשר, ב"ה הגיע השלב שמיזמתה היא יוצרת קשר ומתייעצת, מבקשת עזרה וכו'... סוג הקשר בעיקר תמיכה רגשית, יעוץ, אוזן קשבת... קשר בין המשפחות הדוק גם דרך הילדים, בתי בת ה-12 מבקרת מדי שבוע ומסייעת במקלחות, בקיפול כביסה ובארגון הבית, מה שמקל מצד אחד בעבודות הבית, וגם הילדים מאוד אוהבים אותה ונהנים יחד איתה. מדי פעם הילדים באים הביתה אלינו לבד, מאוד נהנים לשחק אצלנו זו עזרה בשבילה, למשל כשהיא צריכה לצאת או לנוח... ברור שרואים שהקשר נהיה הדוק יותר עם הזמן, ויעיל יותר, בע"ה.</p>	17
<p>ע"פ האב: היא הרבה מתקשרת בטלפון, נפגשות בגינה עם הילדים, זה מאוד כיף. קבוע כל יום שבת אנחנו באים, שולחת את הבנות אלי שיעזרו. אני מרגישה שאני לא לבד, זה כזה כיף, אני מרגישה כזה קשר. היא לא שוכחת אותי למרות שיש לה הרבה דברים. אנחנו בקשר מצוין, אני מתייעצת איתה, טוב לי ככה, אני יכולה לפנות אליה בכל מצב. ע"פ האב: בעלי לומד כל היום, רק בליל שבת הם נפגשים כשאנחנו מתארחים. בעלי היה רוצה יותר קשר, אבל הבעל התומך חוזר כל יום ב-12 בלילה, אבל בלילה הם מדברים.</p>		19
<p>ע"פ האב: נפגשים כשמתארחים בשבת לסעודה, לפעמים הם לוקחים את הילדים לשעתיים ביום חמישי, פעם ב-3 שבועות מתארחים שם לסעודה. כשמתקשרים להזמין מדברים לא סתם. בין הבעלים אין קשר מלבד הסעודות. לאחרונה קצת יותר קשר – בשבועות האחרונים התקשרתי להתייעץ איתה בדברים, טיילנו וקפצנו אליהם. הרגשנו בנוח לבוא בהפתעה, כמו משפחה. הייתי רוצה יותר קשר, המפגשים מאוד מועטים אבל כשנפגשים זה מאוד איכותי, הם מאוד נותנים, רק התדירות נמוכה. בעלי לומד מחוץ לעיר, לא צריך יותר קשר, מרוצה ממה שיש.</p>		20

נושא 2 – תפקוד האם		
קוד משפחה	משפחה מגבה	משפחה מגובה
1	בתחילת הקשר קירות הבית היו כמו הדפים שהילדים צבעו עליהם - כל הקירות היו מקושקשים. ריהוט בבית כמעט לא היה. ריהוטן להם את הבית, בעקבות זה נהיה לאישה חשק לסדר את הבית ושהבית ייראה יפה ומסודר. פעם כמעט לא בישלה והיה עולה הרבה כסף לקנות מוצרי סויה למיניהם, כיום מבשלת ארוחות. היא נהנית לספר מה בישלה ואיך ניקתה ואיך הילדים נהנים. כבר כמה חודשים שהאישה אופה חלות לשבת בעקבות זה שראתה אצלנו איך אופים חלות. ארגנו לה מידי פעם עבודות כעוזרת בית.	קיים שיפור בתפקוד, מרגישה שהכול עושה יותר טוב. בשביל הילדים בעיקר.
3	יש שינויים קלים ביותר בתפקוד האם במיוחד בתחום האוכל ובישול.	ע"פ האב - היא עקרת בית למופת, גם בלי קשר לתוכנית הזאת. לא נראה לי שזה שינה משהו..
4	בתחילה, רבץ מתח כבד בבית, גידול הילדים ואי ההבנות שנוצרו בין בני הזוג היוו התפרצויות לעיתים תכופות ומריבות מתמשכות. הויכוחים נחלשו בעוצמתם כיום.	אם יש לי בעיה אני יכולה לפנות אליהם, אני יכולה להשאיר אצלם את הילדים אם צריך, לפעמים אפילו לכמה ימים, הבת שלי נמצאת אצלם הרבה, הם בשבילה כמו משפחה וגם בשביל כולנו. הכרתי אותה הרבה לפני התוכנית הזאת, כשאני צריכה אותה היא נמצאת שם. הכרתי אותם לא כי לא הסתדרתי אלא כי הרגשתי לבד, לא בגלל שהיא באה לעזור לי, אלא מבחינה חברתית.
5	ישנה הפנמה ורצון שהתעורר לעבוד בנושאי הסדר והניקיון. שעות רבות מאוד!! הקדשנו לנושא של עבודה, עזרנו רבות בחיפוש אחר עבודה מתאימה לבעל ולאישה. הבעל ניסה כמה מקומות עבודה וכרגע הוא לומד ע"מ להתקבל לעבודה מכובדת. האישה גם כן מצאה עבודה מכובדת וקרובה לבית. במשך התקופה שלא היה להם עבודה, דאגנו להם מבחינה כספית, התרמנו אנשים ואף אנו עזרנו להם מכספנו.	הסדר בבית- אני מרגישה שזה מאוד השתפר, היא עוזרת לי, מדברת על זה, כמה זה חשוב, אני מרגישה שהיא משפיעה עלי, אני גם שואלת מתכונים ומרשמים.
6	המצב של המשפחה הוא שהאמא לא מסוגלת לתפקד והבעל הוא שמנהל את כל הבית, וזה מצב שלא ניתן לשינוי.	בצורה עקיפה השיפור בזכות הזוג המגבה, הם מאוד פעלו בשבילנו ועזרו לנו ובזכות זה אני מתפקדת. עכשיו אני מתפקדת באופן עקבי, העובדה שהבית מסודר. זה נותן לי כוחות למלא את התפקידים שלי, יש זרימה ועקביות בבית. התפקוד שלי עולה ב"ה.
7	קשר חזק ותומך, חלו שינויים מצד בן הזוג, האם רגועה יותר, מתפקדת יותר טוב, קשובה יותר לילדיה. יש חלוקת עבודה בבית בין האישה לבעלה. ישנה החלטה משותפת בשלב זה להפסקת העבודה של האם לצורך התארגנות נכונה בבית ועכשיו האם מחפשת רכישת מקצוע המתאים לה. בבית יש לה יותר חשק להשקיע בבישול ואפייה, מה שלא עשתה קודם. המשפחה המגבה מעורבת בכל המתרחש בבית המגובה כיוון שהם מאוד משתפים אותם כדי לקבל את הכלים הנכונים לחיים ואכן הם מונחים על כל קושי ובעיה שנוצרת ומקבלים הרבה עידוד ותמיכה לעשות שינוי.	
8	היא תשלח את הבן הקטן למשפחתון דרך הרווחה, וכך תוכל להתחיל ללמוד קורס מקצועי למדריכה אירובית כשבהמשך המטרה לעבוד בניקיון.	בחלק הזה אני לא מרגישה קושי, לפעמים אני מקבלת ייעוץ ושואלת אותה על כל מיני נושאים ספציפיים, אך אני מרגישה כמו כל משפחה רגילה, יש להם הרבה ניסיון.
9		שינוי דרסטי, לפני הקשר איתה הכול היה מבולגן, ופשוט הבית היה בחוסר סדר בכל המובנים, גם בלאגן בבית וגם חוסר גבולות.
10	אני הראיתי לה איך אפשר להכין ארוחה מזינה מהמצרכים שישנם בבית - לפי התרשמותי, היא השתפרה בעניין זה, אך צריך להמשיך "לדחוף" אותה.	
13	בתחילה, תפקוד של האם בכל הנוגע לארגון ותכנון השתפר, אך לאחר מכן בשל בעיות בין בני הזוג ובשל הריונה חלה ירידה בתפקוד - עזבה את הבית לשבוע. ניכר שיפור בכל הנוגע לתכנון לו"ז שבועי ויומי תקין וארגון לו"ז לקראת שבת.	

14	<p>היא הולכת כעת להדרכה מעשית בנושא "כלכלת בית". היא משתדלת לבשל מראש וכו'. יש לה הרבה רצון להשתנות!</p>	<p>ע"פ האם: כן, בטח, היא הרבה עזרה לי לא להיות קלילה ופזיזה מדי, לא להחליט מעכשיו לעכשיו אלא לשקול דברים, להתייעץ, תמיד יש לי אוזן קשבת, עזרה לי. עשינו סדר יום שבועי, היא נתנה לי תחושה שמה שהספקתי זה טוב, הכנסתי שעת השבת יותר רגועה, אני מצליחה לנוח בשישי שעתיים, הכנתי הכול יותר מוקדם- קניות, אפיה, הכול יותר מסודר. עכשיו היא אמרה לי שוב לעשות סדר יום חדש כי אני מפסיקה לעבוד, אני מאוד נהנית ממנה. היא אישיות, אני מכירה את המשפחה שלה, זו משפחה שיש הרבה מה ללמוד ממנה, היא סמל ודוגמא. ע"פ האב: לא נראה לי שזה שינה משהו לאשתי.</p>
15	<p>הכרנו אותה בדיכאון אחרי לידה וכעת השתקמה לחלוטין חוץ ממשקעים קטנים. כמה פעמים רצו כמעט לפטר אותה מהעבודה והתערבנו. במשך הזמן קיבלה מיומנות בעבודה ועכשיו מרוצים ממנה מאוד. בכל אופן בכול הזדמנות אנחנו מעורבים עם הנהלת עבודתה הן בקשר למשכורת, זמן התשלום וגובה המשכורת. היא קיבלה ביטחון עצמי רב ועושה חיל גם במשק הבית הקשר בין האישה אלי כל כך חזק שהיא מרשה לעצמה לספר דברים שלא מספרת לאמה שלה דוגמה חשובה מאוד: <u>הריון חדש</u>.</p>	<p>חלו שינויים בתפקוד בניהול הבית, התייחסות לילדים, כאם, כרעייה. דאגה לצרכי הילדים: קניית משקפיים, מודעות לרישום למשפחתון, עזרה בהתארגנות ליציאה לעבודה. המשפחה המגבה מהווה דמות מכובדת בקהילה, בעלי ניסיון בניהול קהילה עם כל המשתמע מכך, אם המשפחה המגובה אישה אמונה, מכובדת, שופעת טוב לב, מקרינה ביטחון, שמחה - יסודות אלה הם אבן בוחן ראשונית לאמון שהמשפחה המגובה הייתה זקוקה. בנוסף לכך למשפחה המגובה היו חסרים יסודות בסיסיים לבניית בית יציב, הן בשל חוסר תמיכה ממשפחה מורחבת, אמצעים כלכליים וחוסר כוחות נפשיים של אם המשפחה. המשפחה המגבה עזרה להם לבנות צעד אחר צעד את כל הדברים הנחוצים ליציבות והעצמה.</p>
16	<p>הלכתי איתה לקניית דברים ביד שנייה- בכדי שתלמד שלא חייבים להוציא כספים רבים כדי להיראות יפה וכן לקניות דברים מוזלים וטובים.</p>	
17	<p>עם תמיכה רבה ועידוד בה' היום היא חזרה לאפות, לארגן את ביתה הפרטי בנוסף לעבודה בחוץ, בעיקר להאמין בכוחות עצמה, היום בה' היא טיפסה בחזרה בקצב די מהיר, משתלטת גם על הסידורים מחוץ לבית וגם בבית פנימה, מתמודדת יפה עם מקלחות הילדים יום-יום והשכבתם ומאוד משתדלת בתמיכה לבן הזוג, מתייעצת אתי לעתים קרובות, ומאמצת טיפים ועצות להצלחת ניהול הבית... מידי יום חמישי בתי הולכת אליה הביתה לשעתיים, מקפלת הכביסה שהצטברה בשבוע, עוזרת במטבח בשטיפת הכלים, מקלחות הילדים, ולה זה פשוט קרש הצלה איך שהיא אומרת... ועצם זה שהיא מצליחה לעזור בבתים אחרים מטעם הארגון עזר ליולדת אמרה לי שזה נותן לה כוח לרצות לסדר את ביתה הפרטי... והמון סיפוק.</p>	<p>משהו כן התקדם, שולחת את הבת שלה לעזור לי, אבל דרך השיחות קיבלתי גישה – לעשות לאט לאט, סדרי עדיפויות.</p>
19		<p>אני מרגישה שינוי, היא מאוד עוזרת לי. אומרת לי ללכת לנוח, ללכת לחוג פעם בשבוע, נתנה לי כסף לחוג ועכשיו אני הולכת לחוג גיטרה, מאד מעודדת אותי לחשוב גם על עצמי.</p>
20		<p>אני מרגישה שינוי, אולי זה סתם עניין של זמן. כשהגענו לכאן היה מאוד קשה להשתלב, לא יודעת אם ההשתלבות זה בזכות הקשר. כבר עברה שנה, 3 לידות רצופות ועכשיו יש לי יותר כוחות. הם תרמו מאוד להרגשה הטובה. ההרגשה שיש פה משפחה כי אין לנו משפחה בכלל באזור. הם כמו דודים, יש למי לפנות. היא אישה מאוד נעימה, אפשר לפנות אליה בכל תחום אם צריך, יום אחד הייתי חולה מאוד וכל הבית נפל כי אני לא תפקדתי, הייתי 3-4 ימים במיטה וגם הילדים חלו, סיפרתי לה על זה והם נכנסו לתמונה וזה מאוד עזר. אני מרגישה הרבה תועלת בקשר כזה.</p>

נושא 3 – תפקוד האב		
משפחה מגובה	משפחה מגבה	קוד משפחה
	בעבודה העבידו אותו קשה והמשכורת לא הייתה מכובדת. דיברתי עם המעביד שלו שהוא חבר שלי והעלה לו את המשכורת משמעותית ושינה את היחס. אני סבור שהוא צריך לעבוד עבודה אחרת, יותר קלה ומכובדת. ניסינו במקומות אחרים אבל לא הסתדר. היה מתפלל בבוקר בבית. דיברנו איתו והולך כל יום לתפילה בשעה מוקדמת כדי להיות בעבודה בזמן. כל חג אנחנו משיגים להם עזרה כספית ומוצרי מזון, ביגוד, הנעלה, מצות לפסח. השגנו לה בעזרת ה' מכונת כביסה חדשה.	1
סידר לי כולל זה מאוד משמעותי וחשוב לי. אני רואה איך הוא מתנהג זה עוזר לי, רק קשה ליישם גם כשהדוגמא ניתנת.	האב לומד עכשיו בכולל שליבו חפץ- מכיוון שבעל המשפחה המגבה סידר לו את הכולל.	3
	האב, בהתקשרות הראשונה, נראה די נבוך ומבולבל בנוגע למחויבויותיו כאב ובעל. שוחחנו על הנושאים וקבענו כללים, המצב השתפר. כיום, אמנם ישנן מעידות, אבל ככלל מתפקד כאבא טוב ומשתדל לעמוד בחובותיו. הרבה עידוד ודחף הביאו אותו לעזור, להשתדל למצוא לעצמו כולל מתאים ועזרה יותר מסיבית בטיפול בילדים.	4
בחינוך ילדים מרגישים שיש שינוי, רואים בבית שלהם ולומדים מזה איך לחנך. גם בשלום בית רואים את הבית שלהם ומזה לומדים.	ראינו שמצב זה לא יוכל להמשיך זמן רב, כספי החתונה הלכו ואזלו, דרבנתי אותו שידבר עם כמה אנשים שהם בעלי סמכות עבורו ע"מ שיאמרו לו לצאת למצוא פרנסה ואכן כך היה. הצעתי לו כמה הצעות עבודה ואמנם הלך לעבוד במה שהצעתי לו ונהנה. החליט לקחת הכשרה מקצועית בתחום שלמד בו באוניברסיטה.	5
מרגיש שיש למי לפנות.	הוא רוצה לעזוב את העבודה, ניסיתי להבין ולהראות לו שזו רק שעת משבר. לאחר מכן דיברתי על כך עם המעביד שלו והתייעצתי עם הרב בנושא. המשבר עבר והוא ממשיך בנתיב העבודה.	6
ע"פ האם: יש שינוי גדול מאוד בתפקוד האב, במיוחד באווירה בבית שהדברים נעשים מתוך הבנת חשיבות העשייה, השותפות וההתחברות לבית ולילדים. יש פניות ללכת ללמוד בכולל, מה שבעבר נעשה בקושי. נעשתה עבודה יסודית בנושא הזוגיות, התקשורת בבית וביסוס יסודות הבית וזה תרם לכל השינויים. ע"פ האב: האב נראה מרוצה מאוד, מדבר ברוגע ובשמחה, הולך ללמוד בשמחה וזה מהווה בשבילו מקום להעצמה אישית.	הקשר בינינו הרים אותו על דרך המלך ביחס לרעייתו ובעקבות זה גם להנאה וסיפוק בלימוד כולל וברצינות לחיים. כעת הוא מחפש דרך לקנות דירה ולמסד את עצמו מבחינה כלכלית.	7
	האבא תמיד עזר בבית וממשיך.	8
בעלי לא מסתדר עם חברותות ואיתו הוא מסתדר, יש קשר טוב.		9
ע"פ האם: הוא תמיד היה בבית, עכשיו יוצא כל יום שעה ללמוד ע"פ האב: אני מתייעץ הרבה, בעיקר עם האם על מה שביני לבין אשתי. מרגיש שיש יותר תעסוקה, קשר וקידום רחני.	הוא סובל מ-OCD לכן, שינויים שחלים אצלו לטובה, לאחר זמן מתפוגגים כלא היו: ביחסים עם האישה ועם הילד בן ה-4.5 יש שיפור אך כאשר הוא נחלש מבחינה נפשית הוא חוזר לאותה התנהגות. עם כל זה, התגובות יותר מתונות משהיו בעבר ונראה שבסך הכול יש שיפור. היה גבאי בית כנסת ועזב בעבר היה מתעסק בכתיבת סת"ם אך קשה לו להתמיד בזאת.	10
	בהחלט חל שינוי בהתנהגות האב ביחס לאשתו באכפתיות, בנשיאה בעול ובהענקת מתנות.	12

<p>הבעל ברסלב, יש הערכה רבה ביניהם אך זה סגנון שונה בעבודה ד', הוא לא מקבל ממנו כ"כ, יכול לשבת איתו וללמוד, בהתחלה היה קצת מפגשים עכשיו פחות בסעודה שלישית יש מפגשים אצלם. הבעל בלילות לומד, ביום ישן וזה לא הסדר יום שלו. הבעל פנה לאם המגבה לבקש עזרה כשהיה סכסוך בין הזוג והיא מאוד עזרה. בעלה של המגבה הגיע כשהאם המגובה עזבה את הבית עקב סכסוך וזה מאוד עזר. הייתה שיחה טובה, זה טוב שיש כתובת במצבים האלה.</p>	<p>בתחילה סירב לשתף פעולה, לא לקח חלק בחינוך הילדים ובעזרה בבית. לאחר תקופה החל לבלות יותר בבית. סירב לקבל ייעוץ וסיוע מאף אחד עד שמצאו רב בירושלים שכן מקובל עליו והוא נוסע אליו להדרכה וייעוץ כל שבוע. אינו עובד ולא מעוניין לעבוד, בעיקר לומד. הקשר עימו אינו מסודר, כשנקבעו עימו פגישות יזומות הוא ביטל, לכן הפגישות לא הן בדרך כלל לא יזומות ואקראיות. בשלב מאוחר יותר התחיל להתקשר לייעוץ והכוונה.</p>	<p>13</p>
<p>ע"פ האם: לא בדיוק, הוא לא התחבר אליו. שבתות הוא נהנה כי הם עושים הכול כדי שיהיה טוב. ואכפת להם, הוא מרגיש איתו מאוד חופשי ומבקש את הדגים שהוא אוהב. ע"פ האב: אני לא חושב שיש משהו דפוק אצלי שצריך לשנות, אני הרבה יותר טוב. אשתי אוהבת חברה וקשר, יש לה שיח איתה. לפני שבת אשתי שוחחה איתי שעתיים בטלפון.</p>	<p>לאחר תקופה קשה מבחינה כלכלית כשהוא למד רק בכולל כעת הוא מצא מקום עבודה. הינו רוצים להגיע למצב שתהיה עבודה יותר מסודרת. אנחנו תומכים ומעודדים. יחד מבררים ומחפשים מקום עבודה.</p>	<p>14</p>
<p>ע"פ האם: המצב בבית משתנה כיוון שעברנו ממצב של אי יציבות לאיזון בתפקוד המערכות. ע"פ האב: התמיכה של המשפחה המגבה אפשרה לי לתפקד יותר ביעילות ובביטחון.</p>	<p>אצל הבעל לא חלו שינויים חוץ מזה שהוא שמח מאוד שאשתו פורחת והקשר אתנו מאוד עזר לה. אנחנו מיעצים להם בהרבה נושאים מהניסיון שלנו. למשל: רפואת עיניים, מקומות להשיג מוצרים יותר זולים ועוד.</p>	<p>15</p>
<p>ע"פ האב: עוזר לי הרבה למצוא עבודה, יוצאים יחד, מדברים יחד, מרגיש מישהו שמבין אותי ועוזר לי. ע"פ האם: כל הזמן בניסיונות ובהחלפת מקומות וכוללים.</p>	<p>חלו שינויים בתפקוד האב בלימודים בכולל ובעזרה בבית. כמדומני שכאשר הוא חש ומרגיש כמה שאני עוזר בבית וכד', הדבר מהווה לו כדוגמא אישית ולכן יש תוצאות טובות ברוך ה'. עזרתי לו רבות בחיפוש אחר כולל יותר מתאים וכן עבודה לשעות הפנאי, אך תוצאות עדיין לא היו בשטח. הבעל צריך אותי כחבר וידיד ואני עם ניסיוני הדל מנסה לפתור איתו את הבעיות - יחד עם הייעוץ של העו"ס.</p>	<p>16</p>
<p>האבות לא בקשר - האב לא מעוניין.</p>	<p>הוא חזר לישיבה (עובד שם) אחרי לפחות שנה שעזב והיה בבית בלי תעסוקה. בעלי ואני בכל הזדמנות ניסינו להסביר לו כמה שחשוב בשבילו מסגרת, עם עידוד הרב. היום הוא מרוצה. פעם הוא היה כל היום בבית והאחריות בטיפול הילדים נפלה בעיקר עליו, ב"ה היום היא מאוד משתדלת לטפל בילדים במקסימום. הוא היום הרבה יותר מיושב, כמובן עוזר תמיד עם הילדים...</p>	<p>17</p>
<p>אני רואה שינוי, יש כל מיני נושאים שבעלי שואל את האב המגבה.</p>		<p>19</p>
<p>(ע"פ האם) יש משהו, הרגשה שיש עוד מישהו פה קרוב, אנחנו לא לבד, נותנים בטחון, משהו רגשי.</p>		<p>20</p>

נושא 4 – בני הזוג		
קוד משפחה	משפחה מגבה	משפחה מגובה
1	אשתי שמעה משפטים שהבעל אמר, שלדעתנו בעל לא צריך להגיד לאשתו ואצלם (אצל הרוסים) זה לא היה נחשב לחריג. דיברנו איתה ואיתו במקביל. כמוכן השתנה ותמיד אפשר יותר. האישה בטבעה מאוד פגיעה והוא למד לשתוק או לא להתווכח, והרבה פעמים לא מעיר הערות. זה טוב, ולפעמים זה גם לא טוב.	לא רלוונטי.
2	הם הרבה יותר חמים אחד כלפי השני, בפעמים הראשונות שראינו אותם ביחד הם התנהגו ממש בקרירות אחד עם השני. היה לה מאוד קשה לקבל את השעה שבה הוא חוזר. דיברנו על זה והצעתי לה לפנות לרב. היא לא סיפרה לי אם היא פנתה לרב, אבל היא אמרה לי שהכול הסתדר בלי לפרט איך.	
3	יש שיפור מסוים בכבוד והערכה שהבעל מפגין כלפי אשתו, למרות שאנו רואים הרבה פעמים נסיגה. אנו ממשיכים לייעץ ולתת דוגמא אישית.	
4	היו ויכוחים בכל הנושאים והרגשת קיפוח מצד האישה. העניינים הם כל הזמן בטיפול! אך אין לדמות את המצב היום, ללפני שנים! יש תפקוד! ישנה חלוקת תפקידים!	ע"פ האם: לא יודעת, קשה להגיד. אולי כן, אפשר להגיד שכן.
5	חיים בשלום בית על אף הקשיים הכלכליים. יש לפעמים קשיים, השתדלנו לכוון ולייעץ על חשיבות וההתמודדות בנושא והחשיבות לוותר בשעת הצורך. אנו מראים דוגמא אישית בנושא. לסיכום בנושא שלום בית המצב בהחלט סביר.	אין שינוי, היה בסדר.
7	השינויים הם מבירא עמיקתא לאיגרא רמה בעקבות תמיכה מרובה בתחום זה.	הבית של המשפחה המגובה עמד לפני התפרקות, לא היה בזוגיות קשר בריא, התחתנו ללא הדרכה וללא ליווי צמוד ובפגישה הראשונה היה ייאוש משני בני הזוג, חוסר קשר וחוסר הערכה. המשפחה המגבה עשתה עבודה ראויה לשבח והיום המצב מעולה, יש זוגיות, יש הקשבה, אווירה טובה בבית.
8	שלום הבית שלהם בסדר. היא מאוד שמחה שגרה בקריית הספר ומתחזקת יותר. והוא לא ממש כמוה אך הם משתלבים טוב.	
9		אני חושבת שעוד לא הגענו לזה כי הכול היה באי סדר וחוסר גבולות, יש שיפור בכך.
10	המצב אינו יציב אך בפירוש חל שינוי לטובה באופן כללי. הוא מבין יותר את דרכי התייחסות לאישה, קונה לה מתנות קטנות, לקח אותה לקניות, מבשל עבורה.	ע"פ האם: יש שינויים רבים, עכשיו למדתי שאם יש דברים שבנפשו של בעלי אני לא מתעקשת, מגיעים לפשרות, מה שפעם לא ידעתי. ע"פ האב: למדתי לפתור בעיות ולא להישאר תקוע ולשמור הכול בבטן ולהתפוצץ. למדתי שאפשר להתקדם ולהמשיך הלאה. לא לצבור בלב שנאה ואז לא יכולנו לחיות ביחד, אני מדבר עם אשתי.
12	בהחלט חל שינוי ביחסים בין בני הזוג. הם למדו לראות את החיובי באחר, להודות זה לזה, להעניק לשני את שהוא צריך, לעזור, לתמוך זה בזה, להשלים זה את זה.	
13	היו הרבה בעיות בין בני הזוג, המשפחה הייתה על סף קריסה. האב לא לקח חלק בחיי המשפחה והאם קרסה תחת הנטל. בשלב מאוחר יותר האב נמצא יותר בבית ועוזר לאם בעיקר בניקיונות. מתקיימות שיחות רבות עם בני הזוג ביחד ולחוד אשר תורמות להתקדמותם.	עברנו את המשבר בזכות הזוג התומך, הם נתנו תמיכה והדרכה בזמן הנכון. הרגשה שאנחנו לא לבד. הייתי בביה"ח בליל שישי והם הזמינו אותנו לשבת, הרגשה שלא צריך להתמודד עם זה לבד זה מאוד חשוב.
14	המצב כעת על חבל דק... עולה ויורד. רואים הרבה רצון טוב בעיקר של האם ואי"ה האב יכנס לכך... אנו כל העת מקשיבים ומעודדים, תומכים ומכוונים הלאה לשיפור.	לא, אותו דבר.

15		המשפחה המגבה מהווה מודל לחיקוי והשלווה שלא הייתה קודם משפיעה על האווירה בבית. יש כבוד הדדי, לומדים להקשיב אחד לשני. הערכה אחד לשני. הם עשו מאמצים לצאת לסדנאות בתנאי נופש כיוון שידעו שזה יתרום לזוגיות שלהם.
16	מאז שהכרנו אותם היו להם יחסים טובים. כמדומני שכשהם רואים אותנו ביחסינו הדבר מוסיף להם לשיפור יחסיהם.	לא חושב.
17	יש עליות וירידות בשלום בין בני הזוג אבל משתדלים מאוד, כל הזמן שוב לבנות את השלום בבית. יש תקופות נפלאות, יש מדי פעם ירידות. בעבר הוא היה יותר תומך והיא יותר נתמכת. אחרי שהוא התמוטט היא הפכה לתומכת. אנו משתדלים מאוד לדובב אותם, לתמוך, להאזין, לעודד ולנסות להדריך אותם. רואים פירות.	היו פעמים שהיא דיברה עם בעלי על דברים שהוא לא שם לב. לדוגמא – הוא רצה שנקלח אותם כל יום בחורף וזה לא היה מעשי אז היא הסבירה לו שקשה לי ונעשה זאת כל יומיים והוא הבין ומאז לא היה ויכוחים על כך. הגענו להבנה מאוד טובה אחרי ההתערבות שלה.
19		לא קשור אליהם.
20		אותו דבר, אין שינוי.

נושא 5 – הטיפול בילדים		
קוד משפחה	משפחה מגבה	משפחה מגובה
1	<p>ריהטנו להם את הבית וכל ילד קיבל מיטה משלו נורמאלית ונהיה סדר בבית. התחילו להשכיב את הילדים מוקדם יותר, הילדים לבושים נהדר. קיבלנו תלונות מהמורה שלילד יש תמיד ריח בבגדים והוא לובש רק את הבגדים שהוא אוהב ולא מרשה לכבס ולהורים לא היה מה לעשות. מיד קנינו לו עוד בגדים והבטחנו לו פרס אם יחליף בגדים כל יומיים וכך היה ומאז נקי ומסודר. בדקנו עם הנהלת ביה"ס את מצב הילדים בלימודים. הגדולה הייתה צריכה עזרה וקיבלה והשתלבה בכיתה והשנה היא ילדה רגילה לכל דבר. הבן הגדול - היה להורים חוסר אמון בהנהלת ביה"ס ואנו כיוונו אותם להאמין למה שפסיכולוג ביה"ס אומר להם- כמובן אחרי שבדקנו את הצדדים לכאן ולכאן. לאחרונה ראינו שההשכבה בבית מאוחרת מאוד. דיברנו איתם והעניין בטיפול. הילדים מספרים מה שקורה בגן, בבית הספר וההורים מטפלים בעצמם, מה שבעבר אנחנו היינו צריכים לעשות. הם קיבלו אומץ ונחישות והרגשת אמהות. בעבר השכנים דיווחו לנו על צעקות ומכות שם בבית, והיא לא הייתה מוציאה אותם מהבית מכל מיני סיבות. כיום אנו מקבלים דיווח שהבית שקט יחסי ואין צעקות. היו בעיות ופחדים עם ילדי השכונה וכיום משחקים איתם יפה.</p>	<p>עברו שיעור של חינוך ילדים וזה מאוד עזר בייחוד עם שני הילדים הגדולים. הילדים היו קשים יותר, יצאנו להנחיית הורים ביחד וזה מאוד עזר לי. בבית הספר רואים שיפור משמעותי, לא מאמינים שזה אותם ילדים, הכול ממש אחרת.</p>
2	<p>הטיפול בילדים זה לא הבעיה במשפחה הזו. לגדולה היו בעיות בגן והאמא עצמה דאגה לשבת איתה, לעבוד על מוטוריקה, קריאה, ביטחון עצמי. היום הילדה בין הטובות בכיתה. מבחינה חברתית מגיעים אליהם יותר חברות מבעבר והגדולה הולכת יותר לחברות. הבת הגדולה ממש השתנתה והיא עם יותר בטחון עצמי. אני חושבת שבזה אני עזרתי כששוחחנו על כמה חשוב שההורים יקדישו זמן איכות לילדים כי זה יכול לחולל נפלאות, עד כמה חשוב לתת לכל ילד זמן איכות, שזה בונה מאוד את הקשר בין ההורה לילד ואת הביטחון העצמי של הילד. והיא מיישמת את זה ורואים שהילדים פחות רבים או כועסים וגם האמא הרבה יותר רגועה.</p>	
3	<p>לא נראה לי שהיו צריכים לחול שינויים רציניים, מכיוון שהאמא תפקדה מצוין בתור אמא. חמה, אוהבת ומטפלת. שלחו את בת השנתיים לגן בעקבות שיחות איתנו.</p>	<p>טיפול בילדים – אין שינוי יחסי עם ילדים – לא קשה, אני לומד את זה מעוד מקומות.</p>
4	<p>בעבר היו ויכוחים בנושא מי ומה חייב!! כיום ישנה חלוקת תפקידים כאשר הבעל מסייע בכל נושא הטיפול. היו ויכוחים וחוסר תקשורת סביב נושא הילדים ואז היה צורך מצידנו לחזק את הנושא, הן בעידוד הילדים. ילדים אלו עברו ויכוחים ומצבי רוח!! כמובן שאחרי כל מצב כזה הם צריכים "להיכנס למסלול" מחדש. בד"כ במצב כזה האבא מתפקד די יפה. אפשר לומר שהויכוחים פחתו בכמות ובעוצמה ע"י הגדלת חכמת הילדים בעיני ההורים ובשיחות. הקשר טוב הם משוחחים עם ההורים ומשפרים ומדי פעם אנו מיעצים כיצד לענות ואיך לנהוג. בעבר הורגשה אגרסיביות בהתנהגות הילדים אנחנו ואחר כך ההורים (שהתחילו להתעורר) שוחחנו ועודדנו. כיום הילדים יותר חברותיים, מסתדרים עם חברים והישגיהם הלימודיים מצוינים כפי גילם.</p>	<p>טיפול בילדים - יש דברים שאני יכולה להתייעץ איתה, אבל זה לא שלא הסתדרתי, היא יכולה ליעץ לי כי יש לה הרבה ניסיון כמו שיש לאמא. הישגי ילדים – לא.</p>

<p>טיפול בילדים – אין שינוי. יחסים עם הילדים - אני מנסה להיות יותר סבלנית לילדים. לאם המגבה יש המון סבלנות לילדים ולי חסר את זה, כשאני רואה אותם אני מנסה גם להיות יותר טובה. אני רואה איך שהיא מסדרת את המשחקים ואחר כך הם מסדרים ואני לומדת את זה כי אצלי לא היה נהוג לסדר אחרי משחקים, מרגילים את הילדים להיות יותר מסודרים. היו ימים שילדתי והם טיפלו בילדים ולקחו אותם וזה מאוד עזר לי.</p>	<p>5 ישנו קושי ארגוני כללי, אך מסירות רבה מצידם בטיפול בילדים והגדולה מפותחת יחסית לגילה. הילדה הגדולה הייתה רגישה לגלגלון והם עשו כל מאמץ לתת לה תחליפים עד כמה שאפשר על אף המאמץ הכספי הגדול. אנו הפנינו אותם לאנשים עם בעיה דומה וניסיון לטפל בזה וכן לארגון המסייע בנושא זה. הילדים עדיין לא לומדים בבית ספר. אנו מעודדים אותם לצאת לגינה, לפעמים איתנו. דיברנו על כללי בטיחות בבית והצענו לה רעיונות לתעסוקות עם ילדיה בבית. נתנו להם עזרה בהתארגנות בהתמודדות במטלות השוטפות עם הילדים- השכבת ילדים, הצבת גבולות ברורים. שמחנו שאכן היו תוצאות טובות.</p> <p>שוחחתי עם האם על תפקיד האם לתת חום ואהבה לילדיה בלי קשר למעשיהם. על כך שאין להכות ילדים קטנים (האם לא ידעה זאת) היא למדה להתייחס בסבלנות לילדיה (עדיין יש מקום לשיפור). אנו מדרבנים אותם להשקיע כמה בילדים ולתת להם לצמוח ולא למנוע מהם, ומצד שני לתת לילדים גבולות לפי הבנתם.</p> <p>היא נהנית לבוא אליי הביתה ולראות איך מחנכים אותם להרגלים טובים. הדוגמא האישית מאוד מועילה.</p> <p>לאחרונה הצעתי לה לפנות להדרכה אישית בנושא חינוך הילדים והיא מאוד התלהבה (סידרתי לה מימון לכך). לפעמים מחוסר ידע בחברה המקומית עשו לילדה דבר שעלול להרחיק אותה מהחברה. הסברנו להם עד שהבינו שאין לעשות דברים כאלה המרחיקים ודוחים את הילד מחברתו.</p>	<p>5</p>
<p>טיפול בילדים – באופן עקיף, זה שהם דאגו לנו לעזרה וגם אם צריך בייביסיטר הם מאוד עוזרים, נותנים לילדים ארוחת צהריים. יחסים עם ילדים – גם קודם היו טובים יחסית. הישגי ילדים – התמיכה שלהם עזרה לנו לתמוך יותר בילדים.</p>		<p>6</p>
<p>טיפול בילדים - האם עברה שינוי בהתנהלות שלה כאם וכרעה בזכות ההכונה והליווי של המשפחה המגבה, היא התייעצה בנושא תכנון המשפחה עם דמות הלכתית ואכן זה אפשר להם לבסס את הקשר הבריא של המשפחה. הילדים מטופחים מאוד, הולכים למסגרות, התפקוד עם הילד מצטיין. יחסים עם ילדים - הכול השתפר לחלוטין והבית עם הילדים מתנהל כבית בריא, למדו לתקשר נכון ואם יש קשיים מתייעצים עם האב המגבה שהוא דמות סמכותית קובעת. הישגי הילדים - הילדים מתפקדים מצוין, יש עדיין בעיה עם ילד אחד ועושים את כל הפעולות הנכונות כדי לשפר את תפקודו (מרפא בעיסוק) ואכן יש שיפור גדול.</p>	<p>7 בעניינים הטכניים של רחיצת ילדים וכיו"ב לא הייתה בעיה, אבל בביטחון של האמא במה שהיא עושה ויחסה לעניינים אלו חל שינוי משמעותי וערכי.</p>	<p>7</p>
<p>טיפול בילדים - אני מאוד מתקשה להשתלט על כל המטלות והיא עוזרת להוציא את הילדים לטיולים ושולחת את הבנות לבייביסיטר.</p>	<p>8 יש שינוי. היא תמיד טיפלה יפה בילדים והיה לה רצון לסדר יום. ההתארגנות שלה מאוד השתפרה ונתנה לה הרגשת סיפוק שזה זורם. יש מאוד אהבה בינה לבין הילדים, היא לא נותנת בייביסיטר-רק היא בעצמה, הילדים תמיד לבושים טוב. עדיין יש חסר בהתארגנות בבית אך זה לוקח זמן וצריך לבוא ממנה. רואים יותר קשר, היא עוזרת להם ועובדת איתם, היא אמא חמה ואוהבת זה החיים שלה. ע"י הביקורים אצלי הם יותר עובדים על גבולות. בעלי מלמד 26 שנה ויש לו גישה עם ילדים ומתקשר עם ילדיהם והם לומדים מכך ומקבלים ביטחון.</p>	<p>8</p>
<p>טיפול בילדים – עזרה לי בעצות לארגון בהשכבת הילדים, סדר יום, הייתי מאוד מתמרחת עם הזמן וכולם סבלו מזה. עזרה לי לארגן השכבות ולהיות מעשית. יחסים עם ילדים – לימדה אותי "הענשה", פרסים, היא מנחת הורים מאוד חכמה, לימדה אותי הרבה שיטות להיות יותר מוצלחת איתם. עכשיו עבר פסח והיא תתחיל לעבוד איתי, נותנת רצון לעבוד ומוטיבציה. הישגי ילדים – עתה באמת המיקוד הוא סביב הילדים, יש קשיים רבים עם הילדים.</p>		<p>9</p>

<p>האב מציין כי קיבל כלים להתמודדות גם הילדים, למד להגיב אליהם, היא נותנת לנו כיוון בחינוך ילדים. האם אומרת שלרוב הן מדברות על הזוגיות ופחות על הילד. עזרה בגמילה של הילד מטיטול כי זה היה מאוד קשה לי. כשהיינו בנופש בסדנא הילד היה אצלם 4 ימים! הוא נרא מפונק אצלם, הילדים שלה דואגים לו מאוד, לקחו אותו לגן, החזירו אותו, הוא הרגיש שם מאוד טוב. בקושי דיבר איתי בטלפון מרוב שהיה לו טוב אצלם- מלא משחקים ויחס. האב: בלי הקשר עימם הייתי אבוד, חוזר למה שהייתי פעם. היום אני יותר מתייחס אל בני ומדבר איתו יותר, לא סתם "לך, תעזוב אותי" יותר שומע את הקשקושים שלו, לפני כן לא היה לי עצבים אליו. היום אני מתלהב מהשטויות שלו והיום אני עושה שמעניין אותי לשמוע אותו, לתת לו הרגשה טובה. מדבר איתו כאילו הוא בן אדם מבוגר. למדתי שיש לו רגשות, רצונות, הוא חי וקיים כמוני. האם: היא לימדה אותנו לשבת איתו בצהריים, לתת לו קשר, היא הסבירה לי שהוא בא אלי בלילות כיוון שאין לנו מספיק קשר איתו ביום וקיבלתי את זה.</p>	<p>10 הוא מוציא את בנו לעיתים קרובות לגינה, דבר שבעבר לא היה עושה. לקראת סוף השנה הביא את הילד מהגן, דבר שבהתחלה התנגד לו. לגביה, נראה לי שחלו שינויים ב"איכות" התייחסותה לילד, יותר רגש, דבר שכאשר הכרתי אותם לא היה בא לידי ביטוי. הילד יותר נוח עם חברים, פחות עצור. עדיין ניכרים אצלו סימני נוקשות בבית.</p>
	<p>12 לא היו שום בעיות. הבית מתפקד בנושא זה נהדר! היה קשה לילדים להשתלב במנטאליות הישראלית, כי ההורים הם מדרום אמריקה, אבל לאט-לאט הצליחו להשתלב בחברה.</p>
<p>יחסים עם ילדים - יש לי בעיה עם הבנים בת"ת, סילקו את הילד מלימודי אה"צ והיה לו בעיות מאוד קשות והיא טיפלה מול הרווחה (פ. סעד). הרבה התייעצתי עימה לגבי הטיפול ובסופו של דבר הוצאתי אותו מהת"ת. היא הציעה לי שיבוא אה"צ להיות אצלם כמו חונכות כדי לעשות הפרדה בבית עם הילדים ואני חששתי שהקשר עם הבית יתנתק. הישגי ילדים - עם ילד נוסף יש לו ירידה בלימודים ודיברתי איתה הרבה איך לחזק אותו, היא הציעה להכניס אותו לבי"ס עם כיתה טיפולית, דנו אם מתאים או לא ושקלנו את כל הצדדים, עדיין לא הוחלט, היום היה לי פגישה בת"ת ואני מחכה לשמוע תוצאות. אני עם היד על הדופק עם מה שקורה איתו.</p>	<p>13 קוימו שיחות עם הילדים תוך מעורבות עו"ס, חל שיפור ביחס כלפי הילדים. ההורים רכשו כלים נוספים לתקשורת עימם. יש פחות ריבים וויכוחים בבית. חלה עלייה במוטיבציה מצד האם בכל הקשור לשיפור הקשר עם הילדים. משתדלת לתקשר עימם יותר- ארגון בת מצווה לבת, טיפול באמצעות בע"ח לבן הבכור. נבנתה תוכנית של לו"ז יום ושבוע אותו בני הזוג מיישמים, בעיקר בכל הנוגע לרחצה והתארגנות בבוקר לביה"ס. מנסים לשכנע את האב לקחת חלק פעיל יותר בחינוך ולימוד הילדים - אך ראשית יש לו בעיות קשב וריכוז.</p>
<p>טיפול בילדים-ע"פ האם: אני יודעת שהשתניתי בהמון, קורה שיש לי ריבים אבל נהייתי יותר שונה, יותר רגועה, יותר מקדישה להם תשומת לב. יושבת איתם, אני כבר לא כמו פעם. ע"פ האב: לא הרגשתי שיש מה ללמוד מהם, אני פי מיליון יותר טוב מאחרים. הישגי ילדים-ע"פ האב: לא יודע, דאגנו שיהיה להם חונכים ושילמנו על זה דרך ביה"ס ארגנו להם ואני משלם על זה. ע"פ האם: אני לא יודעת, כי לשתי הבנות יש חונכות וההשקעה שלהן מאוד גדולה, שמעתי שב"ה הישגים יפים והכול.</p>	<p>14 המצב טוב ואפילו משתפר. כעת האם מסתדרת להלביש פיג'מות ולשלוח בבוקר מסודר. כל בוקר אנו משתדלות (תקופתי) להעיר אחת את השנייה בשעה 6:20 כדי שנספיק לשלוח בנחת ילדים. קיים הבדל גדול בנושא במיוחד בנושא כעסים וויכוחים וכדו'. האם משתדלת לקיים שעות שיחה שבועיות עם כל ילד. כל ילד מטופל בתחום שצריך ב"ה. היה רצוי שהקטן יקבל גם כן עזרה אך זה עדיין בשלבי שכנוע.</p>

<p>כשהתחילה המשפחה בפרויקט היה המצב של הילדים גרוע: הזנחה, חוסר שליטה, האם לא התמודדה כיוון שלא היה לה כוחות נפשיים ולא תמיכה מלווה ומכוונת. הילדים בביה"ס לא תפקדו, הגיעו לבושים מוזנח, לא הלכו לישון בזמן, האם הייתה עצבנית והתקשרות עם הילדים הייתה לקויה, בביה"ס דיווחו שהילדים לא טופלו כראוי. מהבית נשמעו צעקות אחר צ"צ, לפעמים האם אמרה שאין לה כוח לילדיה. המשפחה המגבה דאגה לתמיכה בכל התחומים שגרמו למשפחה לחץ דאגה למסגרות לילדים כדי שהאם תהיה רגועה. נתנה שיחות תמיכה, פנתה לארגוני חסד לעזרה ראשונית. הזמינה אותם לשמחות משפחתיות קרובות, לתת הרגשה של משפחה קרובה, וזה מבחינה מוראלית וקהילתית מאוד רומם את הזוג וילדיהם. למדה טיפים להתארגנות, נתנה לזוג אפשרות לצאת לנופש כשסדנאות בנושא הורות זוגיות ומודעות מהווה חלק חשוב בנופש, והמשפחה המגבה שמרה על כל הילדים של המשפחה המגובה. בשבת חוותה המשפחה מהו שולחן שבת, היה להם מודל לחיקוי.</p>		15
<p>אשתי מתייעצת איתה, אני לא כ"כ מתייעץ איתו. דיברנו על הילדים, לא ספציפית על חינוך. איך עושים כשהילדים לא רוצים לישון למשל, בדברים האלה הם עוזרים לנו. הם נותנים הרבה תשומת לב לילדים שלנו, מביאים להם ממתק, מתנות. אוהבים לשחק עם הילדים שלהם ומרגישים מאוד טוב שם.</p>	<p>קיימנו כמה שיחות על השכבה בלילה וכן (בעקיפין כדי לא לפגוע) על רחיצת והלבשת הילדים- וחלו שינויים קלים בנושאים אלו.</p>	16
<p>יחסים עם ילדים - עזרה לי בחינוך ילדים, שיהיה יותר סבלנות לכל ילד, לקחת דברים בפרופורציה, לא לכעוס מהר, "אל תעשי מזה הר", תיקחי את זה בקלות יותר. שואלת, מתעניינת, הרבה פעמים זה הרגיע אותי ונתן לי בטחון במה שאני עושה. הלכתי ללמוד קורס בחינוך ילדים וזה גם עזר לי. אז איתה למדנו יחד את מה שלמדתי וזה עזר לי. הישגי ילדים - יש לי קלינאית תקשורת לבת, דיברתי איתה על דברים כאלו, זה עזר לי שאני פורקת. לא בקלות קיבלנו את הזכויות שמגיעות לנו. על כל נושא אנחנו מדברים, מנתחים ורואים מה שאפשר לעשות.</p>	<p>בהתחלה היה לה קשה, פיזית ונפשית, להסתדר לבד עם המקלחות וההשכבה לישון. היום ב"ה מסתדרת נפלא. מתמודדת לבד בהצלחה למרות הקושי, ומשתדלת מאוד לצאת איתם לטיולים, לגינה... דואגת גם לצבור כוחות ע"י יציאה היא לבד. אנחנו תמיד בקשר ב"ה, כי התמיכה והעידוד ממש אוויר לנשימה. האם עברה בעבר קורס הנחיית הורים שמאוד עזר לה. אנו מדברות באריכות בנושאים שונים בתחום הגישה לילדים והחינוך, ואני מייעצת בפרקטיקה ובקשר עם הילדים בכלל וגם איך לשפר את הקשר בין בני הזוג לטובת הילדים. היא מספרת בהנאה על ההצלחות ב"ה, ועל הכישלונות כשיש..</p>	17
<p>טיפול בילדים - אני לומדת מהחיים, בהתחלה היא הייתה מקלחת את התינוקת הקטנה ועכשיו אני מסתדרת לבד. יחסים עם ילדים - יש שינוי עם הילדים, אני לא יודעת אם זה בזכותם אבל אנחנו שומעים הרצאות, בעלי שואל בכלל מה לעשות עם הילדים כי הם גדלים וזה משתנה, כך הוא אומר לי. בעלי הביא לי קלטות על חינוך ילדים. הישגי ילדים - תמיד אהבו את הגן.</p>		19
<p>טיפול בילדים - אני הלכתי להנחיית הורים אצל מישהו מאוד טוב וזה מאוד תרם לי, יש כללים ברורים וזה מאוד עזר לנו. הם שמרו לי על הילדים, היום ההשכבה מאוד קלה, הילדים מתרגלים למה שההורים דורשים. כשהם נכנסו לתמונה ותמכו בנו זה עזר לי לצאת החוצה ולעשות עוד דברים מעבר. יחסים עם ילדים - לא, אין שינוי. חינוך ילדים זה קודם כל. הישגי ילדים - לא חושבת, יש משפחה תומכת ואווירה תומכת ויותר שמחה בבית וזה נותן המון. אווירה בבית מאוד רגועה, פחות לחץ.</p>		20

נושא 6 – שילוב חברתי		
קוד משפחה	משפחה מגבה	משפחה מגובה
1	נתנו להם ביטחון עצמי ויש להם כיום קשר עם שכנים- כולם מכירים אותם. קישרנו אותם קצת למשפחה שלנו, כשהייתה לנו חתונה הבאנו את כל המשפחה והם כולם נהנו, לקחנו אותם לטיול משפחתי בפסח על חשבוננו והם נהנו. עזרנו להם לגבי קייטנות עם הילדים ולהשיג הנחות ולארגן באמת שהם ילכו, אף על פי שהאימא לא כ"כ רצתה.	אין קשר עם איש מלבד המשפחה המגבה.
2	בעבר לא הסתדרו עם השכנים, כיום השכנים בקשר איתה יותר מבעבר, ויש לה גם חברים יותר מבעבר. אנשים שגרים בקרבתה טוענים שהיא נראית באמת הרבה יותר שייכת לקריה.	
3	חל שיפור ביחסי שכנים וקהילה, כי אנו מזמינים אותם לאירועים שונים ומציגים אותם כחברים קרובים, וממילא הדבר משפר את הביטחון העצמי של בני הזוג.	
4	אנשים ובעיקר שכנים למדו על בעיותיהם הן משמיעת היוכחים, והן בפניותינו אליהם לדאוג ליצור קשר, וכך השכנים מתוך הרגשת שליחות עוזרים מדי פעם (בצורה מכובדת) ומזמינים אותם. כשנוצרו בעיות גם נרתם הרב במקום (שהיינו איתו בקשר) ונפתרו בעיות (בד"כ).	לא, לא קשור אליהם.
5	בגלל שהם יוצאי מדינות חבר העמים, גם לולא מצבם המיוחד אינם משולבים חזק בקהילה. השתדלנו שמעמדם יהיה סביר, כשלמשפחה הייתה תלונה על השכנים הם התקשרו אלינו להתייעץ ואנו עמדנו בתוקף על כך שלא יעשו דבר גם אם הם צודקים. הסברנו להם שאילו עשו זאת מעמדם היה יורד פלאים. הכווננו אותם שלא יעשו פעולות המושכות תשומת לב שלילית מהסביבה. רצתה לעשות חוג בית ליוצאי רוסיה בביתם והתקשרה להתייעץ, כיוונו אותה ברעיונות שמאוד עזרו לה. יצרנו קשר עם רב הקהילה בנושא המשפחה, והוא עזר בכמה נושאים כלכליים.	לא ברור לי, אני לא יודעת.
6		עצם העובדה שיש אותם, זה כבר קשר חברתי.
7	כידוע בעלי תשובה מרגישים מעט שלא בנוח בחברה המקומית עד שהביטחון העצמי שלהם עולה. גם בזה קיבלו הסבר ותמיכה מיוחדת.	כיוון שהמצב במשפחה בריא, מתפקדים כחלק בלתי נפרד מהקהילה.
8	האימא מאוד משולבת בקהילה הדרום אמריקאית וגם עם השכנות. היא חברותית ונחמדה, מטופחת ויפה. בעלה לא נפתח מאוד מהר, אך משולב בסדר בחברה, הוא לומד בכלל בערב. המשפחה משתלבת יפה.	הקהילה בעייתית, אין לנו קשרים חברתיים עם הישראלים, יש לנו קשר עם הדרום אמריקאים, שיעורים פעם בחודש על חינוך ילדים. האבא הולך עם בעלי למפגשים שכן קשורים לקהילה הכללית.
10	היא טיפוס סגור אך נפתחה אליו ואומרת שזה עוזר לה להתמודד עם הקשיים. אין לה קשר חברתי עם נשות הקריה מלבד שכנתה, שנדמה שיש להם קשר טוב ונעים. הוא לא אוהב באופן כללי להימצא עם אנשים אך הקשר עם בעלי משחרר אותו, לפעמים הם לומדים בחברת אברכים אחרים ונראה כי הפחדים פוחתים לאט.	
12	המשפחה למדה להשתלב בחברה הישראלית בשילוב המיוחדות של המנטאליות שלהם.	
13	חלה התקדמות בהשתלבות החברתית של האם - החלה לצאת לשיעורי תורה והחלה להעביר שיעורי חיזוק באמונה לנשות הקהילה בביתה, לאחרונה הפסיקה בשל הקשיים בין בני הזוג, אך מקווה לחדשם. נראה כי החלה לקנות לעצמה מוניטין ומעמד בקהילה כאישה חשובה. כיום בעלת הרבה יותר בטחון עצמי ואמונה ביכולותיה.	

14	המצב היה טוב ונשאר כך.	ע"פ האם: לא, אני טיפוס חברתי בכל מקרה, אבל הקשר שלי איתה הוא לא רגיל, היא מאוד פתוחה איתי, יותר מאחרים, מתייעצת איתי, מספרת לי, ואני מעודדת אותה. זה מעודד אותי לראות שגם לה יש קשיים. כשקשה לי היא מעודדת, פעם שיגעת אותה כל הזמן ושינית להם תוכניות והיא לא אמרה מילה. השבוע הפסקתי לעבוד בניקיון איתה והיא אמרה לי שאני מאוד יפה לפני כולם. ע"פ האב: אני חושב שבכלל לא צריך את זה, אני יורק לאנשים האלו בפרצוף, אני חושב שזה סדום ועמורה וכל האנשים הם זבל. האנשים האחרים חושבים שהם אליטה והם אפס אפסים. מחזיקים מעצמם. לכולם קשה, מי שאמר שהוא יותר טוב ממני אני לא צריך את זה, אנחנו לא צריכים את זה, זה שטויות והבלים.
15	המשפחה משתמשת בנו כגיבוי בחברה, והקשר איתנו מהווה עבורם מעמד והם מרגישים טוב מזה.	המשפחה המגובה הגיעה למקום חדש וזה הוסיף לכל הקושי שממנו סבלו ממילא. ההיכרות עם המשפחה המגובה הנחשבים לדמות מאוד מכובדת ומוערכת בקהילה יצרה תחושה של בטחון אצל המשפחה, ולכן הקשר עם הקהילה השתפר. מתייחסים לסביבה ביותר סבלנות, הבנה והתחשבות. כיוון שיש יותר סדר והילדים יותר מטופחים הסביבה מקבלת אותם.
16	שוחחנו עם המשפחה על להסתכל על החברה בצורה חיובית יותר, מכיוון שגילינו שהבעיה שלהם היא שהם חושבים שאנשי הקהילה לא רוצים בטובתם. נקווה שיהיו תוצאות טובות בעתיד.	עזר לי לחפש כוללים מתאימים לא משהו מיוחד, הרגשתי שיש לי משהו מאוד טוב איתו אך להשתלב בקהילה הכללית – לא חושב.
17	יחסית להתחלה יש שיפור בתדמית של המשפחה בקהילה והשכנים. המשפחה משתקמת ויש יותר בטחון עצמי אצל הזוג. היא אמרה: " הרגשנו בודדים, מנותקים, היום אני מרגישה שיש "משפחה", שאני יכולה להתחלק ולספר דברים שאני לא מספרת למשפחה האמיתית! עצם הידיעה שאני יודעת שאת כאן בשבילי! ובעת מצוקה אני יכולה תמיד לפנות..."	
19		לא הרגשנו שייכות לכאן עד שהכרנו את המשפחה המגובה, מאז שהכרנו אותם החלטנו שזה המקום שלנו, הרגשנו שיש לנו פה משהו קרוב, כמו משפחה.
20		לא יודעת אם זה רק עניין של זמן, יש שינוי. השתלבנו והתרגלנו. אולי זה בעקבות שאנחנו לא לבד, שיש משפחה ואז הפגנו כלפי חוץ שיש לנו ביטחון עצמי ואז אנשים ממילא יותר יוצרים קשר איתנו. מי שנראה סגור אנשים אוטומטית לא מתקרבים.

נושא 7 – משאבי הקהילה		
קוד משפחה	משפחה מגבה	משפחה מגובה
1	אשתי הלכה איתה להנחיית הורים במשך כמה חודשים אחת לשבוע וזה נתן לה הרגשה מאוד טובה, עזר לה לחשוב, ראתה שלכולם יש בעיות, זה פתח אותה. כמה פעמים התייעצה עם המנחת הורים ואשתי לקחה אותה לכמה הרצאות ופעילות ערב. לקחתי אותו לשמחות ואירועים בבית הכנסת וכל מה שקשור. הם מקבלים סיוע קבוע חודשי מקופת מתן בסתר וכן בחגים מקבלים מכמה ארגונים שסידרנו להם. כמו-כן השגנו להם חלק מהמחיר לקניית מכונת כביסה וכד'.	
2	היא משתתפת בחוג הורים, והיא פנתה לשירותים הקהילתיים לקבלת עזרה לגבי הבנות, שכנעתי אותה להירשם לספרייה העירונית.	
4		לא.
5	היא יצאה הרבה בערבים להרצאות וכו'. הצענו לבעל כולל ערב, ותקופה מסוימת הבעלים למדו יחד בערבים. פנינו עבורם לשירותים קהילתיים, נעזרו בחלוקות מזון בערבי חג, וחלוקות אחרות. התרמנו גופים שונים עבורם בעזרה בהשגת רהיטים והובלתם. כווננו אותם לייעוץ מקצועי בנושא כלכלת בית ועזרה מול בירוקרטיות בביטוח הלאומי. עזרנו להם לקבלת אישורים ממשרדי ממשלה. הכרנו להם משפחות שעזרו להם באירוח בשבתות, שמרטפות וכו"ב.	כן, היא הציעה לי כשיהיה לי זמן פנוי ללכת לחוג לנשים במועצה ואני הלכתי כמה פעמים.
6		אם צריך הלוואות הבעל מאוד עוזר לנו בזה, יודע למי לפנות ואיך להחזיר בתשלומים נוחים. לסיכום מבקשים להוסיף שהפרויקט הזה מאוד חשוב, הקשר מאוד עזר לנו וזה חשוב שימשיכו כך.
7	לא היה צורך במימוש זכויות וכד' למעט רישום הבן הבכור בת"ת שגם בזה קיבלו עזרה מרובה.	מתפקדים כמשפחה רגילה, משתתפים באירועים וטיולים, השתתפו בסדנאות בתנאי נופש וחזרו מאוד מרוצים והפנימו כל מה שנמסר שם לשיפור המשפחה.
8	היא תמיד הלכה להרצאות וחוגים. משפחתון כן לקחה בהמלצתי. בעלי לוקח אותו לשיעורים יחד איתו.	היא יידעה אותי שיש ספרייה ושיש שיעור בהלכות שמיטה ואנחנו הולכות ביחד.
12	המשפחה למדה לקבל מהחברה את שהם צריכים להקלה ביום יום. עברית קשה להם, אבל הם הולכים לשיעורים בספרדית ונהנים. זה עוזר להם בחיים בארץ בלי משפחה.	פעם קרה שהייתה בעיה עם מכונת הכביסה והם עזרו לפנות לתיקון.
13	קיים קשר עם עו"ס, הילד הקטן התחיל ללכת למעון, תרפיה בחיות, פסיכולוגית, קשר עם עו"ס של הת"ת. האם החלה ללכת לפעילויות וחוגים אך כרגע הפסיקה. הייתה בעיה עם ארון בגדים לילדים, השתמשו במקום זה בשקיות, אך בסופו של דבר נמצא ארון מתאים.	
14	תמיד הם רצו לכל חלוקה תרומה חינם... אנו מנסים להסביר להם שלא חייבים כל דבר שנותנים לקחת. כעת הם מבינים שטוב להשיג לבד וכן נעים יותר להרוויח ולקנות.	
15		יש שינוי במצב הרוח וההתארגנות ולכן יש פניות ללכת לתוכניות תרבות בקהילה. פנתה למח' רווחה לפתיחת תיק כדי להיעזר לקבלת ילדיה למשפחתונים, פנתה למרכז סיוע לעזרה ברכישת משקפיים לילדים, מצטרפת לטיולים מטעם המועצה, שולחת את ילדיה למשחקיות. שינויים אלו באו בעקבות הפעילות הרצופה עם המשפחה המגבה שהעבירה לה עד כמה חשוב לתרום למשפחתה ואין מה לחשוש או להתבייש כיוון שזה מצב זמני כדי להתבסס כמשפחה יציבה ולכן יש להיעזר בשירותים קהילתיים.
16		האב – בשבילי לא כ"כ, כל פעם רצו לפנות למתן בסתר, לייעוץ כלכלי. חוגים לא כ"כ רציתי.

<p>כן. לדוגמא הייתי צריכה לקבל קצת נכות ולא כ"כ האמנתי שאקבל והיא עודדה אותי לנסות ובסוף נתנו לי והיא ליוותה אותי בכך. ואני כבר שנה מקבלת קצבה בזכות העידוד שלה. עכשיו היא מנסה להפנות את בעלי כי יש לו בעיית ראייה קשה.</p>	<p>אני משתדלת מאוד לעודד אותה לצאת להרצאות, חוגים, לפעמים אנו הולכות יחד וזה תורם לה המון. אנחנו תמיד מתעניינים בתהליכים של פניה לקבלת סיוע, ומימוש הזכויות, וב"ה הדברים נעשים מיוזמתם על הצד הטוב ביותר ומקל על המצב הכלכלי בבית ב"ה.</p>	<p>17</p>
<p>לא. אנחנו מסתדרים לבד.</p>		<p>20</p>

- Among many families, the new behavior patterns were not fully assimilated, and occasionally there were drawbacks to the old behaviors.
- In many cases the adopted families developed dependence on the adopting families (the mothers in particular) and could not function well independently.
- In some cases, there was lack of compatibility between the adopting and adopted families, mainly in lifestyle and religious practices.

By the end of the program, the adopted families should be able to function normally without substantial external help.

The evaluation finding shows that:

- Most of the adopted families benefited from the relations with the adopting family, in all aspects.

The 21 adopted families can be divided into 3 groups, according to the improvement level they achieved:

- Families that were integrated into the community as normally to highly functioning families – 11 families;
- Families that had substantial progress, but still had difficulties and needed additional escort and guidance – 5 families;
- Families that had substantial difficulties and gained little benefit from the project – 5 families.

In four out of five of these families, one of the parents suffered from mental problems.

- Generally, having social relations with another family improved the quality of life of the adopted family.
- The adopting families helped the adopted families in several areas: guidance, emotional support, encouragement, giving personal example, assistance in housework, child caring and mediation with authorities and institutions in the community.
- All of the areas were entwined, thus improvement in one area affected the other areas.
- Both the adopting and adopted families reported that the workshops were very helpful.

Abstract

The experimental program "Good Neighbor" was designed to assist families living in Modiin Illit (Modi'in Ilit) who had difficulties in performing daily activities such as: parental functioning, managing the household and the family budget, relations between husband and wife and social integration in the community. These families suffered light to medium functional problems, but no mental problems.

In Modiin Illit there are about 300 families diagnosed as having difficulties in performing daily activities. Most of these families, being new immigrants or recently religious, are away and detached from their families of origin.

The program was meant to help these families with the help of "adopting families" selected from the community. The program had two major goals:

- Improving the daily functioning of the "adopted families";
- Helping the "adopted families" get more involved in the community and improve their social relations.

Twenty-one adopted families and twenty-one adopting families participated in the program, initiated on November 2004 and terminated on December 2008.

The work between the adopted and the adopting families was based on periodical meetings between the respective mothers and fathers. During the first year of the program, the meetings were meant to take place twice a week, two hours each meeting. During the second year on, one weekly meeting of three hours should be held. In addition, the program included workshops for the families, group training and fun-days. The adopting families were supervised by the social workers who planned and conducted the program.

The National Insurance Institute

Research and Planning Administration

Division for Service Development

Good Neighbor

by

Dr. Abraham Carmeli, Amir Falk and Sharon Packman

Jerusalem, July 2010